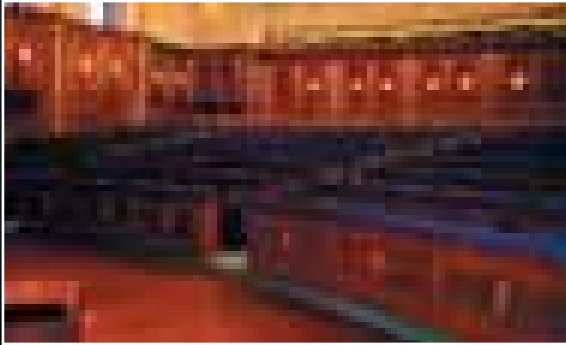

asi

ASSEMBLY SUPPORT INITIATIVE
NEWSLETTER

Eylül 2004, No 13

- ASI'nin üç yıllık programı ve işbirliği metodolojisi
- Komisyonların 'acquis communautaire' konusundaki çalışmaları
- Avusturya, Kosova enstitülerine yardımda bulunmaya kararlı

Editörden

ASİ işbirliğinin programı ve metodolojisi

Kosova Meclisi ilk mandatının sonunda, "Meclisi Destek Girişimi" (ASİ) çerçevesi içerisinde olan partner örgütlerinin programını ve metodolojisini olduğu gibi, son üç yıl içerisindeki gözlemlerimizi sunmak isterdik. Geçiş (tranzisyon) sürecinde olan toplumlar için uluslararası yardımın olmamasının ciddi bir handicap olduğu gerçeğini göz önünde bulundurarak yardım sunanlar arasında işbirliğinin olmaması, Kosova Meclisi tarafından kapasite yapılanması programlarının başlatılmasıyla bundan kaçınmak için çabalar harcandı. Etkinliklerin altı ana hattı ('altı sütunu') üzere üç örgüt yoğun bir şekilde çalıştı. Kendileri dört danışmada bulunarak üç çeşit işbirliğinde bulundular.

Geniş kapsamlı bir destek programının geliştirilmesinde beraberce çalışan on örgüt Avrupa, Amerika ve BM üyesi olan örgütleri kapsamış bulunmaktadır. "ASİ", Ulusal Demokratik Enstitüsü (NDI) ve OMİK Demokratikleşme Departmanı'nın ortaklaşa olarak yeni seçilmiş olan Meclis üyelerine ait ilk Konferansı düzenlediği zaman doğdu. Demek ki ASİ 2001 yılının Aralık ayında yapılan açılış toplantısından önce ortaya çıktı. 2002 yılı süresince, bu girişime Friedrich Ebert Stiftung (FES), Friedrich Naumann Stiftung (FNSt.), ABD'nin Uluslararası Gelişimi Ajansı (USAID), Bearing Point ve Doğu Batı Parlamento Pratiği Projesi (EWPPP) katıldı. 2003 yılı içerisinde, Birleşmiş Milletler Gelişme Programı (UNDP) Inter-Parlamento Birliği işbirliğiyle (IPU), Konrad Adenauer Stiftung (KAS) ve Avrupa İmar Ajansı (EAR)-Projeye sponsorluk yaparak Meclisi Destek Projesine olduğu gibi ASİ ağına katıldı.

Bu on örgüt ve proje altı etkinlik hatını geliştirerek "ASİ'nin altı sütunu" adını alacaktır.

1. Parlamento gruplarının rolü gibi parlamento yaşamının temel unsuru hakkında öğütler, hükümet ile Meclis arasında interaksyon, yönetimin denetimi, seçmenler ile ilişkiler ve sivil toplumu etkileme. Bu konuları birkaç önemli olay ve konferans kapsamış bulunmaktadır. Avusturya Parlamentosu olduğu gibi Slovenya Parlamentosu Başkanı ve 15 ülkeden daha çok ülkelerin parlamento üyeleri katkıda bulunmuşlardır.

2. Prosedürel kurallara değin eğitim seminerleri gibi prosedür sorularına ait öğütlerin verilmesi ve Prosedür Kurallarının gözden geçirilmesinde yardımın sunulması. Zaman geçtikçe Prosedür Kuralları ile daha fazla uyum sağlandığını ve onları daha iyi anladığımızı keşfediyoruz. Yasa tasarılarına ait olan Aleni toplantılar yasama sürecinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Aleni Toplantılara ait El Kitabı yayınlanmış bulunmaktadır.

3. Yasa tasarılarının yeniden gözden geçirilmesi alanında öğütlerin sunulması, değişikliklerin tasarlanmasında yardımın sunulması AB "Acquis Communautaire" ile uyum sağlama gibi komisyonlara teknik yardımın sağlanması. ASİ örgütleri tarafından sunulan teknik ve politik destek özellikle ekonomik, sosyal ve sağlık siyaseti ve iyi bir idarenin nasıl sağlanacağına dair öğütlerle sağlanmıştır. Meclise kendi yasalarını tasarlamakta da öğütler verilmiş bulunmaktadır. Ama yasaların yürürlüğe koyulmasında birçok ciddi boşluklar görülmüştür. GÖE'nün ikinci görev süresinde bu gibi çalışmalarla öncelliğin verilmesi şarttır.

4. Meclis delegasyonlarının uluslararası çalışma ziyaretlerine yardımın sunulması. ASİ partnerleri çok defa Meclis delegasyonlarının dış ülkelere ziyarete bulunmaları görevini üstlenmiş bulunmaktadır. Dış ülkelere yapılan ziyaretler kapasite yapılanmasını önemli enstrümanları olduğuna göre, ASİ örgütleri dış ülkelere yapılacak olan ziyaretlerin gerektiği gibi hazırlanması ve izlenmesi, delegasyonların çok partilerden ve birçok topluluktan oluşması, üyelerin yasal görevlerine karışmama Komisyon ve bir bütünlüğü oluşturan Meclis çalışmaları ile ilgili olması gibi kriterleri göz önünde bulundurmıştır. Meclis Başkanlığından oluşan delegasyonların tüm ziyaretlerinin kolay bir şekilde gerçekleştirilmesi için çalışmalar yapılmıştır.

5. Meclis'te çoğunluğu oluşturmayan toplulukların rolü ve katılımı dikkatin odağını oluşturmuştur. Bunun yanı sıra 'Diğer Topluluklar' parlamento grubuna desteğin sunulması ve Meclise çalışmalarına katıldıkları zaman 'Geri Dönüş Koalisyonu' ile de sürekli olarak danışmalarda bulunulmuştur. Bu alanda politik olayların kapasite yapılanmasını etkilediği ayandır.

6. Meclis Sekreterliğinin çeşitli departmanlarına özellikle de Yasal Departmanına, Basın ve Aleni Tanıtma Departmanına ve ET bölümüne öğütler verilmiş ve eğitim düzenlenmiştir. Parlamento İdare Enformasyon Merkezi kuruldu. Evrak İdare Sistemi (elektronik arşivler), elektronik oy kullanma cihazları ve Meclis web sitesi-sayfası çalışmaya başlamış bulunmaktadır. Var olan tercüme sorunlarının ortadan kaldırılması doğrultusunda özel programlar hazırlanmıştır.

Bu "altı sütun" içerisinde olan özel projeleri anlamak için, ASİ işbirliğinin üç düzeyinde dört çeşit danışma şeklini geliştirmiş bulunmaktadır. Onlar ASİ metodolojisinin merkezini oluşturmaktadır. Danışmalar şöyle yapıldı (1.) Başkanlık Üyeleri ile, Komisyon Başkanları ve Meclis Sekreterliği üyeleri ile sıralı bilateral danışmalar; (2.) tüm ASİ partnerleri, Meclis ve Başbakanlık Ofisi ile aylık koordinasyon toplantılarının yapılması; (3.) ASİ programlarının politik yönleri hakkında Priştine Eşgüdüm büroları ve ASİ partnerleri ile iki ayda bir toplantıların yapılması; (4.) kilitli partnerler ile

Ayrımcılığa Karşı Yasa GSÖT tarafından imzalandı

Katja Chirizzi,
AGİT Kosova Misyonu, İnsan Hakları ve Kanun İdaresi Departmanı,

30 Temmuz tarihinde Kosova Meclisi tarafından onaylanan Ayrımcılığa Karşı Yasa, 20 Ağustos 2004 tarihinde GSÖT tarafından resmen olarak ilan edildi. Kosova Meclisi 19 Şubat 2004 tarihinde bu yasa'yı kabul etmişti. Sonradan, "Geri Dönüş Koalisyonu" (KP) Anayasal Çerçeveye göre izin verildiği gibi itiraz önermesini sundu. İtiraz sürecinin daha ekspeditif olması gerektiği halde, Meclise öneri sonuçlarını getirme göreviyle görevlendirilen panel, üç üyesinin atanmalarında beliren çıkmaz yüzünden ertelendi. 14 ve 15 Temmuz tarihinde Özel Panel düzenlenerek yedi öneriden oluşan ortak bir karar konusunda uzlaştı.

Yasa, AGİT Kosova Misyonu (OMİK) İnsan Hakları ve Kanun İdaresi Departmanı tarafından tasarlanan ayrımcılığa karşı yasa maddelerinden çıkmakta ve 2002 yılının Eylül ayında Gecici Özyönetim Enstitülerine (GÖE) teslim edilmiştir. AGİT Misyonu bu gibi bir yasanın kabul edilmesi

ve ilan edilmesi doğrultusunda çaba harcamış ve yasanın hazırlanmasında GÖE'ne yasal öğütlerde bulunmuştur.

Yasa üç göreve hizmet etmektedir. İlk sırada, onun uluslararası ve Avrupa'nın ayrımcılığa karşı standartlarına göre uyumlaştırarak Kosova'da ayrımcılığa karşı var olan Yasayı konsolide edmekte ve güçlendirmektedir.

İkincisi, iş bulma alanındaki ayrımcılık şekillerine olduğu gibi, temel hizmetlere girişi (sosyal ve kamu hizmetleri, eğitim, evler, sosyal güvenlik, mallar ve hizmetler tedarigini kapsamaktadır) gibi çeşitli ayrımcılık şekillerine karşı savaşımı geliştirmektedir. Yasa, etnik, dini ve dil azınlıklarını olduğu gibi kadın, çocuk ile zihin ile fiziki bakımdan özürümlü kişiler gibi kolay incinebilir grupları kapsamaktadır.

En nihayet bu Yasa her çeşit ayrımcılık kurbanının korunması amacıyla adli ve administratif önlemleri sağlayarak, ister aleni

ister de özel sektörlerde yapılmış olan suçların cezalandırılması yolunda önlemlerin alınmasını öngörmektedir.

Yasanın son fıkrasının memnun edici olduğunu belirtirken, Panel Kararının beşinci önerisi konusunda bir ikircimlik vardı (Eşit Muamele Merkezinin kurulmasına dair itiraz Yasasının eski 11. ve 12. bölümlerinin silinmesi). Bu öneri Yasanın ilgili Avrupa ve Uluslararası standartları ile uyumunu azaltmaktadır-küçültmektedir.¹

AGİT Misyonu, Kosova Meclisi'ni Karar ile sunduğu altıncı önerisinde desteklemektedir, 'yürürlükte olan yasanın Avrupa ve uluslararası standartlarına ve normalarına uyumlu olduğunu sağlamlaştırması için gerekli olan ek önlemlerin alınması gerekmektedir.'

Bu arada, bu Yasa yürürlüğe girmeden önce-ilanından bir ay sonra hükümet, tarafından kamuoyunun bilgilendirilmesi kampanyasının açılması doğ-

Katja Chirizzi

rultusunda AGİT şu anda çalışmalar yapmaktadır. Bu Yasanın başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi doğrultusunda gerekli olan adımların alınması yolunda alınacak olan önlemleri izleyeceğiz.

¹ Yasanın, 2000/43/EC AB Konseyi Yönetmeliği'ni (İrk Eşitliği Direktifi) yasama modeli olarak almıştır. 2007/78/EC (İşbulma ve mesleki alanda Genel Çerçevenin kurulması), Sivil ve Politik Haklara dair Uluslararası Sözleşmenin 26. Maddesi.

iç toplantıların yapılması ve günlük karşılıklı irtibatların kurulması. Bu dört danışma biçimi tüm tarafların bilgilendirildiğini ve tüm tarafları etkinliklere katıldıklarını olduğu gibi etkinliklerin daha kapsamlı olması ve yanlışlıkların yapılmaması doğrultusunda çalışmaların yapıldığını göstermektedir.

Geçen yıl içerisinde üç işbirliği düzeyinin olduğu kanıtlanmış bulunmaktadır. ASİ örgütleri arasında karşılıklı etkilenmenin program önceliklerine, çıkarlarına, inanca ve işbirliği hazırlığına bağlı olarak hazırlanabilir. Karşılıklı etkilenmenin ilk düzeyi bilgi alışverişidir. Değişik enformasyon paylaşımı derecesine bağlı olarak tüm örgütler bu derecenin bir parçasıydı. Karşılıklı etkilenmenin ikinci düzeyi tamamlayıcı etkinliklerin geliştirilmesi, bir işin iki kere yapılmasının önlenmesi ve önceden uzlaşmaya varılan şekile göre çalışmaktır. ASİ örgütleri arasında en yoğun etkilenme şekli de ortak etkinliklerdir, bunlar ortak yaklaşım ve paylaşılmış

programlar hakkında görüşlerdir. ASİ'nin koordinatörü olarak, AGİT'in Demokratikleşme Departmanı bu üç düzeyde partnörlerle etkileşmeye çalışarak Meclise kapsamlı bir destek programını sağladı. Burada yardım işbirliğinin tüm partnörlerin gönüllü çalışmalarını ile yapılabileceği göz önünde bulunduruldu.

Meclisin ilk mandata- görev süresi içerisinde (2001-2004), biz onun bir parçası olma olanağında olarak yeni bir enstitünün yapılması doğrultusunda elde edilmiş olan yegane görgülere katkıda bulunma olanağında iddik. Bundan böyle enstitünün reformu ve elde edilmiş olanların güçlendirilmesi 2004 yılının Ekim ayında düzenlenecek olan seçimlerin sonraki dönemine bırakılmıştır.

Franklin De Vrieze,
Meclisi Destek Girişimi Koordinatörü

Üzüntü çekenlere yardımın sağlanması

16 ila 18 Haziran 2004 tarihleri arasında düzenlenen Kosova Meclisi genel kurulu toplantısında kanun tasarısının adında değişikliğin yapılması için oylama yapıldığı sırada "UÇK Savaşına Katılanların ve Şehit Aileleri ve Savaş Kurbanlarının Haklarını İlişkin Yasa Tasarısı" katılımcılar tarafından olumlu olarak değerlendirildi. Devamda getirilen makale savaş gazilerine birtakım yarar ve yardım sağlayacak kanunların insan haklarıyla bağdaşması olanağına ışık tutmaktadır.

Hjortur Sverrisson, AGIT Kosova Misyonu, İnsan Hakları ve Kanunların Hakimiyeti Departmanı, Analiz ve Rapor Masası koordinatörü

Hjortur Sverrisson

Silahlı çatışmalardan sonra, çoğu zaman, kendi idealleri için savaşta kendi hayatlarını tehlikeye atanların, onların ailelerinin ve halkının çektikleri kurbanlıklarının tanınması ihtiyacı doğmaktadır. Maalesef, silahlı çatışmaların sonucu çok sayıda ölü ve yaralı asker ve sivil geride kalmaktadır. Aynı zamanda en kıymetli varlıklarını kaybeden aile üyeleri de herhangi bir kazanç sağlayamaz duruma düştükleri yüzünden kendi geleceklelerini de teminat altına almaları ihtiyacı doğmaktadır. Savaş sonrası dönemde yaraların sarılması sürecinden geçen her toplumda savaş sırasında üzüntü çekenlere yardımların sunulması arayışları önemli bir unsur oluşturmaktadır.

Savaşın sonucu büyük kayıplara uğrayan toplumlara savaşın bitiminden sora özel ve kayırık bir statüsün tanınması normal bir şeydir. Daha 1978 yılında ABD'de, Devrimci savaşa katılan subaylara gazi emeklilerinin verilmesini imkan kılan kanun onaylanmıştı. Azın zamanda eşleri şehit olan dullara da benzeri bir yardım sağlanmıştı. 19. yüzyılın ikinci yarısında ABD'de cereyan eden İç Savaştan sonra da benzeri kanunlar onaylanmıştı.

İç etnik çatışmaların yaşandığı bir toplumda, savaşı kazanan bir tarafın da algılanmasından sonra, çözüme kavuşmamış çok şey ortaya çıkmaktadır. Çatışmalar sırasında onların da üzüntü çekmelerine rağmen savaşı kazanacak tarafı kestiremeyenlerin durumu ne olacaktır? Dahası, yapılacak bu tür yardımlar sadece silaha sarılan bir grup temsilciye mi verilecekti yoksa bu yardımlar sivillere de mi yapılacaktır? Ya da, bu tür yardımların kimlere yapılacağı konusunda kim karar verecektir? Ve bunlardan en önemlisi olanı, çatışmanın yaşandığı bir toplumda, savaşı kaybeden taraf ve topluluk arasında da savaş sırasında üzüntü çekenlerini de çağdaş uluslar arası insan hakları standartlarından hareket ederek onları da bu kapsam içine alacak bir çözümle ortaya kim çıkabilir ki? Bu sorulardan hiç birine kolay kolay yanıt verilemez. Özellikle son sorunun kime ait olacağını belirlemek gayet güçtür. Örneğin, vatandaşlar için tektaraflı bir destek örneğini oluşturan savaş gazilerine tanınan yardımlar savaş sonrası döneminde dönüşüm (tranzisyon) safhasından geçen toplumlarda, çoğu zaman diskriminasyon ve ayrımcılık tuzağına düşmekten kurtulamadığı için toplumda ters etki yapabilir. Kosova'da karşılıklı etnik ilişkiler, Kosova'nın ilerideki kalkınması ve bu sürecin Avrupa entegrasyon koşullarına uyması açısından, çıkarılacak kanunda savaş gazilerine tanınacak hakların tüm bu prensiplerle uyum içinde olması ve onların herhangi bir diskriminasyon ve ayrımcılık örneğine yer vermemesi hayati bir önem taşımaktadır. Sözü geçen şemanın kredibilitesi açısından, genellikle Kosovalılar arasında, bu tür yasaların kabul edilirlilik

maddelerini içermeleri, onların transparan süreçler öngörmeleri ve gelecekteki koşul ve süreçlere ayak uydurmaları sağlanmalıdır. Kosova'da uyasayı hazırlayanların seçenekleri nelerdir? Aslına birkaçı iyi ve birkaçı pek iyi olmayan seçenekler mevcuttur. En başta, bu tür yasalardan sadece savaş gazilerinin en önemli bir grubu ve şehit aile üyeleri yararlanmalıdır. Mürakat edenler için ayan kriteriler belirlenmeli, yardımların verilmesine dair süreç şeffaf olmalı ve olası şikayetleri görüşecek bir organı olmalı. Sakatlık derecesi doktor raporlarına göre verilmeli. Sakatlıkların nedenlerine ait yazılı tutanaklar mevcut olmalı ve birliklerin lider ve komutanlarının ifadelerini içermeli veya diğer güvenilir kaynaklara dayatılmalıdır. İlerdeki süreç ve uygulamaya bağlı olarak, bu seçenek, insan haklarına ait uluslar arası standartlarla ve ilerdeki süreçlerle uyum içinde olmalıdır. Öteki türlü diğer topluluk temsilcilerinin yaklaşmalarına çıkmaz hizmet edecektir.

İkinci bir seçenek bu kriterilerin daha geniş bir açıdan ve 'etnik açıdan nötür' bir şekilde yapılmasından ibarettir. Örneğin sağlanacak olan şemaya göre sadece Kosova'nın bağımsızlığı için savaşanlar değil, herhangi bir etnik topluluğa düşerse düşsün, savaş süresince yakınlarını kaybeden veya sakatlık yaşayan sivil ve yakınlarının da bundan yararlanmaları sağlanmalıdır. Bunun ardındaki ana fikir, savaşın kendisinin bir düşman olduğu, herkesin ıstırah ve acı çektiği ve herkesin takdir edilme hakına sahip olduğuna dayanmaktadır. Öngörülen tüm koşulları yerine getirdikten sonra, bu seçenek, insan haklarına ait uluslar

arası standartlarının yerine getirilmesine daha büyük oranda uyum sağlama şansına sahiptir. Diğer yandan, geleceğin Kosova'sında ulusal toplulukların entegre olmalarına da katkıda bulunmuş olacaktır. Burada en büyük güçlük, dayanıklı finansî araçların temin edilmesi olacaktır.

En kötü seçenek ise, belli bir sürece göre sakatlık ve güvenirlilik değerlendirmesi yapılmadan, alınan kararlara itiraz hakkı tanımayan ve sadece bir ulusal gruba mensup asker ve sivillerin yararlanacağı seçenektir. Böyle bir yaklaşım savaş sonrası Kosova'nın yeniden kalkınmasında rol almaları gereken toplulukları daha da uzaklaştıracaktır. Öte yandan rüşvetin kol gezdiği bir çevrenin oluşması da sağlanabilir. Diğer yandan uluslar arası standartlar sağlanamadığı yüzünden bu tür yasaların Kosovalılar arasında görmesi gereken saygınlığı ve kredibilitesi de azalmış olacaktır. Ve, ironinin daha büyük olması için, böyle bir şemadan kazançlı çıkan tarafın savaşta göze aldıkları ilke, ayrımcılık ilkesi, bu sayede çığnemiş olacaktır.

Çözüm bekleyen diğer önemli sorulara gibi, bu soruya da Kosova'da mevcut uluslar arası faktör, Kuintet ülkeleri veya Temas Grubu üyeleri değil, Kosovalıların kendileri cevap vermelidirler. Sözü geçen şemanın hoşgörüyeye dayalı bir Kosova vizyonundan mı yoksa geçmişteki rejimlerin yaptıkları gibi ayrımcılık ve hoşgörünün olmadığı bir seçeneğin mi tercih edileceği Kosovalıların takınacakları tavırlarına bağlı olacaktır. İşin iyi tarafı, tercih kolay yapılmasından kaynaklanmaktadır.

Resmi Belgelere Ulaşma Yasası'nın Uygulanmasında Eksiklikler

AGİT Kosova Misyonu, merkezi düzeyde olan Gecici Özyönetim Enstitülerinin(GÖE) 6 Kasım 2003 tarihinde yürürlüğe giren Resmi Belgelere Ulaşma Yasası hükümlerinin gerektiği gibi gerçekleştirilmediği yüzünden kaygısını belirtmektedir.

Yasa İdaresine katkı, AGİT'in İnsan Hakları ve Yasa İdaresi Departmanı, Haftalık Rapor

Kosova yurttaşlarının aleni enstitülerin karar getirme sürecine daha yakından katılmalarına yardımcı olmak amacıyla, Kosova Meclisi Resmi Belgelere Ulaşma Yasasını kabul etti. Bu sayede, kamu enstitülerinin daha büyük bir yasallığa ve şeffaflığa sahip olması yanı sıra hizmet etmekte olduğu kişilere daha etkili ve daha sorumlu davrandığının bir garantisidir de aynı zamanda.

Bu yasanın gerçekleştirilmesi doğrultusunda sözü geçen yasanın birkaç hükmü önlemleri öngörmektedir. Hükümler şu organlara aittir: Hükümet ve enstitüler. ("Enstitüler" tüm GÖE organlarını ve acentelerini kapsayarak geniş bir çapta belirtilebilir, KTA, belediye organları ve acenteleri, olduğu gibi Anayasa Çerçevesi 11. Bölümünde yer alan bağımsız organları ve ofisleri dahil etmektedir.

Örnek olarak, 4.3 Bölüm, Hükümetin hasas evrak olarak muamele etmesi evraklar listesini tasarlama görevini, 17.1 Bölüm, Yasanın yürürlüğe geçmesinden altmış gün sonra Hükümetin hasas belgelerin klasifikasyonuna ilişkin uygun kuralları ve prosedürleri kabul etmesini öngörmektedir; 16.2 Bölüm ise Başbakan Ofisinin (BO) en geç 31 Temmuz 2004 tarihine kadar olduğu gibi ondan sonra her yıl rapor yayınlaması ve Kosova Meclisine bu Yasanın gerçekleştirilmesine ilişkin dosya kopyasını hazırlamasını öngörmektedir.

Bu Yasanın 10.3 Bölüm hükmü ise 2004 yılının 1 Ocak tarihinden itibaren enstitülerin yürürlükte olacak olan kayıtlara ait gerekli olan önlemleri almaları mecburiyetini içermektedir. Bu kayıtlar enstitüler tarafından hazırlanan evrak adlarını olduğu gibi onların ilgili yerlerinin adlarını içermekte ; Yasanın 8.1 bölümü hasasevraklar kaynağının enstitülerden olduğu ve GÖE'nin temel çıkarlarını koruyan ilgili enstitüler kurallarına göre olmalarını öngörmektedir. Bu kuralların aleni olmaları gerekir.

2004 yılının Haziran-Ağustos döneminde AGİT Kosova Misyonu -İnsan Hakları ve Kanun İdaresi Departmanı şu enstitülerin yasal departmanı temsilcileriyle Resmi belgelere yaklaşım Yasasının gerçekleştirilmesine ilişkin tartışmaları düzenledi: Başbakan Ofisi (BO); Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı; Çevre ve Alan Planlaştırması Bakanlığı; Kamu Hizmetleri Bakanlığı; Tarımcılık ve Kırsal Kesimin Geliştirilmesi Bakanlığı ; Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı; Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı; Transpor ve İletişim Bakanlığı; Ekonomi ve Finans Bakanlığı ; Sağlık Bakanlığı; ve Kosova Kadastro Ajansı.

Yapılan değerlendirmelere göre, Yasanın yürürlükte olmasına dair müddetlere saygı gösterilmemiştir. Örnek olarak Başbakanlık Ofisi, Yasanın gerçekleştirilmesine ait olan 31 Temmuz 2004 yılı tarihli raporu yayınlamamıştır. 1 Ocak 2004

yılından itibaren yürürlükte olması gereken ve yukarıda adı geçen hiçbir enstitünün kaydı yoktur. Aynı zamanda Hükümet 5 Ocak 2004 tarihine kadar yapılması gereken ve hasas belgelerin klasifikasyonuna ait olan kurallar ve prosedürleri onaylamış değildir. İkincisi, Hükümet, Yasanın 4.3 Bölümünde öngörüldüğü gibi hasas belge olarak sayılacak olan belge listesini tasarlama görevini yerine getirmiş değildir.

Yasanın gerçekleştirilmesi doğrultusunda GÖE'lere yardımcı bulunmak amacıyla projeler hazırlanmış bulunmaktadır. Kosova'nın Ulusal Demokratik Enstitüsü (NDI) 2004 yılı Şubat ayında Kosova Meclisi, bakanlık görevlileri ve belediye temsilcilerine Yasa ile ilgili eğitimi düzenledi. Kosova Ulusal Demokratik Enstitüsü aynı zamanda OMİK'in Meclis Destek Girişimi işbirliğiyle Yasanın her bölümüne ait olan metne ilişkin açıklamaları içeren Yasanın gerçekleştirilmesine dair el kitabını hazırlamış bulunmaktadır. El kitabı aynı zamanda çok sayıda başvuru modelini içererek bu modeller resmi belgelere ulaşma dilekçesinin doldurulmasında kullanılabilir. AGİT Misyonu bu gibi girişimleri cesaretlendirmektedir. GÖE struktürlerinin bu uygulamaları pratikte gerçekleştirmeleri gerekmektedir.

Yasanın 16.2 bölümüne göre Kosova Meclisi, Hükümetten, Resmi Belgelere Ulaşma Ya-

sası'nın gerçekleştirilmesine ilişkin raporu isteyebilir. Bunun yanı sıra GÖE'nin merkezi düzeyde Kosova Meclisi'nin Resmi Belgelere Ulaşma Yasası'na göre bu görevlerle uyumlaştırılması istenecektir.

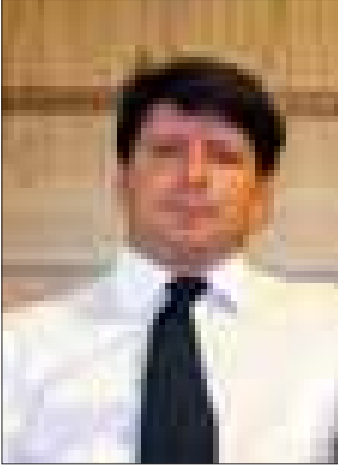
FES yasanın gerçekleştirilmesine dair konferansı tertipliyor

Meclisin ilk mandata-görevi süresi içerisinde çok sayıda yasa tasarısı görüşüldü. Meclis çalışmalarının ne kadar etkili olduğunu sormak yerindedir. Yasalar ilan edildikten sonra ne oldu? Hedeflerine ulaşabildiler mi? Belediyelerde ve bakanlıklarda yer alan görevliler bu yasalar için biliyorlar mı? Bu yasalar hukuk fakültelerinde öğretiliyor mu ve mahkemelerde kullanılıyor mu?

Bu konular 29 Eylül Çarşamba günü Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) ve AGİT tarafından düzenlenecek olan konferansta görülecek olan konular olacaktır. Yasaların gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğine dair güncel durumu gözden geçirmek ve önerilerde bulunmak amacıyla Meclisin ilgil tarafları, Hükümet, belediyeler ve adliye bu konferansa davet edilmiş bulunmaktadır.

AİA (EAR) ın, yasama sürecinde Meclis'e yardımı projesi: 'Acquis communautaire' üzerinde kurulların çalışmaları

Virtyt Ibrahimaga, LL.M. Eur., "Kosova Meclisine destek" AİA (EAR) Yüksek Hukuk Uzmanı

Virtyt Ibrahimaga

Son iki yıl içerisinde Kosova'daki yasaların Avrupa Birliği yasaları ile uyumlaştırılması süreci devamlı olarak bir ilerleme kaydetmektedir. Bu yıl içerisinde Kosova Meclisi'nin, ayrımcılığa (diskriminasyona) karşı, cinsiyet eşitliği, tüketicilerin esiregenmesi, yaşam çevresinin korunumu, tehlikeli malların taşımacılığı ve ürünlerin sandardizasyonu gibi çok önemli alanlara ilişkin Avrupa Birliği yasalarının bazı bölümlerini kabul etmiş bulunmaktadır.

Uyumlaştırmaya değin ilk esas Anayasal Çerçeve'nin 5.7 maddesinde bulunabilir (2001/9 UNMİK Kuralı). Bu hüküm geçici özyönetim enstitülerinin Avrupa standartları ile uyumlaştırılması görevini içermektedir. SAS'ın ilk toplantısında (Stabilizasyon ve Asosiyasyon Süreci) izleme mekanizmaları, GÖE ve UNMİK onaylamadan önce yasaların Avrupa standartlarına göre görüşülmesini sağlamalarına ilişkin önlemleri alma görevini üstlenmiş bulunmaktadırlar. Kosova'nın izlenmesine değin SAS mekanizminin üçüncü top-

lantısında, UNMİK ve GÖE, Kosova yasaların 'Avrupa Birliği kuralları ve standartlarına yaklaşımları doğrultusunda" yasaların kontrol edilmesi görevini üstlenmiş bulunmaktadırlar.

Avrupa Birliği'nin kuralları ve standartları *acquis communautaire* olarak bilinmektedir. Avrupa yasalarının tüm çerçevesi *acquis communautaire* olarak bilinmektedir ve orada Avrupa enstitüleri tarafından onaylanan tüm anlaşmalar, tüzükler ve yönetmenlikler yanı sıra Adalet Mahkemesi kararları da yer almaktadır. Dahası, Avrupa anlaşmaları olarak adlandırılan belgelerde asosiyasyon sürecinde yasaların uyumlaştırılmasının önemi vurgulanırken, bunun devamında atılacak adımın Avrupa Birliği ile bütünleşme olduğu belirtilmektedir.

Bu sürecin son derece büyük amacı var. Ulaşım, güvenlik, elektrik enerjisi, sağlık, hukuk, tarım ve bir yere kadar eğitim alanını düzenleyen kanunların Avrupa'daki pratiklerle benzerlik göstermesi ve uyumlaştırılması anlamına gelir. Bunun anlamı şudur; *acquis communautaire* ile uyum içinde olan kanunların formal olarak çıkartılması yanı sıra, onaylanan kanunların pratikte uygulanması için de somut adımların atılması gerekir. Bu yüzden de yerli yasama sisteminin Avrupa'da geçerli olan yasa sistemi ile uyumlaştırılması Avrupa entegrasyon sürecinde en ciddi sorunu oluşturmaktadır. Bi sürü politik ve kanun önlemlerinin alınmasını ve yasaların uyumlaştırılması sürecinin gözetlenmesinde koordinasyonu gerektirir. Konunun bileşikliğinden hareket eden aday ülkelerin çoğu,

uyumlaştırılma sürecinin gözetlenmesi ve koordinasyonunu için sorumlu olan Avrupa entegrasyon Bakanlığı olarak özel bir bakanlığın kurulması yolunu tercih etmişlerdir.

Bu süreç Kosova'da henüz başlangıç safhasında bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında zaman, GÖE'ler Avrupa İmar Ajansı (EAR) tarafından desteklenmektedir. EAR tarafından finansi edilen "Kosova Meclisine Destek" projesi sayesinde Avrupa'daki en iyi pratikler Meclis tarafından kabul edilmektedir. Aynı zamanda Stabilizasyon Asosiyasyon Süreci şartları ile öngörülen *acquis communautaire* ile uyumlaştırılma da aynı zamanda gerçekleşmektedir. Kosova Meclisi'ne Destek projesi AB tarafından 2003 yılında başlatılmış ve 2005 yılında tamamlanması öngörülmektedir.

Yasaların *acquis communautaire* ile uyumlaştırılmaları Proje'nin en önemli etkinliklerinden biridir. Meclise sunulan her kanun tasarısı *acquis communautaire*, Kosova'daki genel kanun çerçevesi, özellikle de Anayasal Çerçeve ve toplulukların hak ve çıkarları ile uyum içinde olmalıdır. Yine de, yukarıda belirtilenlerden hareket ederek, yasama ve yönetim alanlarını bağımsız bir şekilde denetleyecek kapasitelerin oluşturulması gereksinimi vardır. Uyumlaştırılmasının denetlenmesi, halihazırdaki durumda, Meclis Hukuk İşleri Yüksek Danışmanı ve Proje'de görevli Yüksek Kanun Uzmanı Sayın Defrim Krasniqi tarafından gerçekleştirilmektedir. Uyumlaştırılma işini sürekli olan denetleyecek bir Birimin kurulması da öngörülmektedir. Bu yüzden de, Meclis, diğer hukuk uzmanlarını da işe almayı

planlaştırmıyor.

Bu proje sayesinde temin edilen denetim, sadece kanun tasarılarının veya değiştirgelerin hazırlanması sırasında gerekli yardımların sunulması ve bu açıdan Meclis personelinin desteklenmesinden ibaretir. Proje ile öngörüldüğü üzere, 2004 yılının Aralık ayında, tüm kanunların özellikle *acquis communautaire* açısından hazırlanması ve gözden geçirilmesi de planlaştırılmıştır.

Şu anda, proje sayesinde sekiz komisyonla sıkı bir işbirliği sürdürülmektedir. Komisyona kanun taslağı gelir gelmez, yüksek hukuk uzmanı veya dıştan görevli olan uzman düzenlediği alanla ilgili kuramsal ekspertizi hazırlar. Ekspertiz, komisyon üyelerine ve sözü geçen komisyonu destekleyen personele sunulur. Hazırlanan ekspertiz metninde taslakta gözlenen eksiklikler ve *acquis communautaire*, Anayasal Çerçeve ve uygulamada olan kanunlar ile olası uyumsuzluklara işaret eden rapor ve sonuçları içerir. Komisyon çalışmaları sırasında, hukuk uzmanının sonuçları, açık olarak tartışılır. Komisyon çalışmaları sırasında proje yetkilisinin de katılması, proje tarafından hazırlanan sonuçlarla ilgili ek açıklamalar veya ayrıntılı bilgiler sunabilmesi için öngörülmüştür. Kanun taslağıyla ilgili değiştirgelerin sunulması konusunda komisyon karar aldığı anda, Proje yetkilisi ilgili değiştirgelerin hazırlanması sırasında komisyon üyelerine proje tarafından sunulan sonuçların gerçekleşmesi kapsamında yardım sunar. Kanun taslağının parlamento komisyonu tarafından kabul edilmesinden sonra hazırlanan kanun tasarısı ile beraber Hukuk Dairesine sunulan

raporun hazırlanmasında da projeye yetkilisi yardımcı olur. Hazırlanan nihayi rapor sözü geçen kanunun AB'deki ilk kaynaklarla ve AB'de geçerli kanun sistemleri ile (ikincil kaynaklar) uyumlu olup olmadığı konusunda sonuçları içerir. Sözü geçen raporda önerilen kanun tasarısının Anayasal Çerçeve ve yürürlükteki kanunlarla da uyumlu olup olmadığı veya bu uyumsuzluğun veya kısmen uyumsuzluğun nereden kaynaklandığı hakkında sonuçları da içerir.

Proje, komisyon üyelerinin karar almalarını etkilemez. Önerilen sonuçların onaylanması veya reddedilmesi, komisyon üyelerinin kararıyla alınır.

Parlamento seviyesinde yasama işleri üzerinde çalışmaların hiç de kolay olmadığı kabul edilmelidir. Sunulan kanun tasarılarının büyük bir bölümü yüksek kalitede değildir. Onların önemli bir bölümü *acquis communautaire* ile de uyumlaştırılmış değildir. Kanun tasarısının Meclis onayına sunulduğu anda, eğer taslağı hazırlayan taraf ilgili kanun hakkında Avrupa Birliği'nin talimatlarını dahil etmek için çaba harcamamışsa *acquis communautaire* ile uyumlu olma mecburiyeti mevcut değildir. Kanunun Mecliste onaylanması süresi sınırlıdır. Bunun yanı sıra, Avrupa Yasama Sisteminin koyduğu yüksek standartlar yüzünden, zaman zaman bazı komisyon üyelerinin, özellikle de ticaret konularını ele alan komisyonlarda, hazırlanan yasaların *acquis communautaire* ile tamamen uyum içinde olması yönünde hazır olmadıkları gözle batmaktadır.

Ve en sonunda da, Meclise sunulan kanun tasarıların eksiklikleri, kanun tasarıların ilgili taraftan sunulmasından sonra uyumlaştırılma sürecinin bşlatılmasında belli başlı güçlüklerin varoluşu ve kanunların uyumlaştırılması için Meclisin girişimci olması imkanlarının sınırlı olduğu gözönünde bulun-

durulursa, *acquis communautaire* ile kanunların uyumlaştırılması sırasında birkaç ilke mevcuttur.

- Kanun tasarılarının *acquis communautaire* ile uyumlaştırılmasını denetleyecek mekanizmaların en önemli bakanlıklar içinde oluşturulması.
- Kanunların uyumlaştırılması sürecinin bileşik bir iş olduğundan hareket ederek bu yöndeki gözetleme ve koordinasyon işi bir ajans veya bakanlık tarafından gerçekleştirilmelidir. Uyumlaştırma süreci değişik organlar sayesiyeye gerçekleştiği için sonuçların elde edilmesi için gereken zaman ve onların nicelikleri, ilk sırada bu tür etkinliklerin koordine edilmesine endekslidir.
- Kanun tasarısını hazırlayan taraf, ek olarak sunması gereken cetvelde, önerdiği tasarının Anayasal Çerçeve ve *acquis communautaire* ile uyumluluk seviyesini belirtmelidir.
- Kanunların *acquis communautaire* ile uyumlaştırılması belli bir miktarda finansi giderlere de yol açtığı için, kanun tasarısını hazırlayan taraf, sözü geçen belgenin uygulanması sırasında yapılacak harcamalarla ilgili bir deklarasyonu da ilave etmelidir.
- Kanun tasarısını hazırlayan taraf, yetkilerin vekaleti ve kanunların gerçekleşmesine ilgili maddeleri de metine ilave etmeli.
- İlerdeki dönemde özel bir ad hoc (sürekli olması şart değildir) parlamento komisyonunun oluşturulması özel önem taşımaktadır. Onun görevi, içerik açısından değişik olmalarına rağmen ortak bir faydaları olan tüm kanunları denetlemek ve Kosova kanunlarının *acquis communautaire* ile uyumlaştırılmalarını sağlamak olurdu.

Kısa haberler

Parlamento Internet Café'si ve ABKL eğitimi

1 Eylül'den itibaren, Kosova Meclisi üyeleri yeni "Parlamento Internet Café" sinde bulunan bilgisayarlardan yararlanma olanağında olacaklar. Bu, Kosova Meclisini destekleme amacıyla SPEAK-projesinin bir bölümü olarak sekiz bilgisayara ve bir yazıcıdan ibaret bir bölümdür. Bilgisayarların buraya yerleştirilmelerinin hedefi, Parlamento üyelerinin günlük çalışmalarına yardım etmek ve özellikle de Test Sistemi olarak kullanılmakta olan Yeni Belge İdare Sistemine ulaşmak ve onu kullanmak amacıyla Meclis Web Sayfasına çabuk ve kolay ulaşmaktır. Parlamento üyelerinin daha fazla derecede bilgisayar bilgisine sahip olmaları amacıyla, üyelerin eğitime katılmalarını hedefleyerek SPEAK Projesi ABKL-ECDL (Avrupa Bilgisayarı Kullanma Lisansı) konusunda çok sayıda bilgisayar eğitimi düzenledi. Daha fazla bilgi için Kosova Meclisini desteklemeye ait SPEAK Projesi Ulusal Projesi görevlisi Sn. Ali R. Caka, başvurabilirsiniz. E posta: ali.caka@undp.org

UDE (NDI) Meclisi desteklemeye devam ediyor

Ulusal Demokratik Enstitüsü (NDI) 2004 yılının geri kalan bölümünde Meclis üyeleri ile daha çok sayıda etkinliklerde bulunmayı planlamaktadır. Bir parlamento grubunun isteği üzere, UDE parlamento grubuna ait olan Prosedürler Kurallarının tasarlanmasında yasal yardım sağlayacaktır. UDE seçmen ilişkileri etkinliklerinin geliştirilmesi amacıyla Meclis Üyeleri ve Sekreterlikle danışmalarda bulunmaktadır. UDE Resmi Evraklara Ulaşma Yasasına ulaşmaya değin Yasanın etkin bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla belirli Meclis komisyonları ve hükümet temsilcileriyle çalışmaktadır. Diğer ASI partnörleriyle işbirliğinde bulunarak, UDE Yeni Üyelerin Yönelimli Eğitimi bölümlerini kapsayacaktır. UDE şu konuları kapsayacaktır: Meclis Prosedürleri Kurallarına Giriş, aleni toplantıların hazırlanması ve düzenlenmesi ve mevcut seçmen ilişkileri, yönetimin kontrol edilmesi ve yasaları hazırlayanlara ait iletişim konuları. UDE, yasamanın gözden geçirilmesi, değişmelerin yapılması ve yasaların tasarlanması doğrultusunda Meclisin kadın üyelerine seminerler düzenleyecektir. Daha fazla bilgiler için Sn. Edmond Efendija'ya email: eefendija@ndikv.org başvurabilirsiniz.

Heather teşekkürler!

Kosova UDE, şimdiki UDE Müdürü Sn. Heather Kashnerin, Kosova'daki çok başarılı misyonunun sonuna yaklaştığını bildirmek isterdi. Üç yıldan çok bir süre içerisinde Kosova'da kalarak ve son iki yıl içerisinde UDE'yi yöneterek, Sn. Kashner, Kosova'daki demokratik gelişmelere çok değerli desteği sağlama olanağında idi.

Yeni müdür, Sn. Tom Bridle'nin 2004 yılı Ekim ayının sonlarında Kosova'ya gelmesi beklenmektedir. UDE'nün Kosova ekibi Sn. Bridle'yi memnuniyetle beklemektedir. Kendisinin ABD Kongresi'nde edinmiş olduğu görgülerinin ve politik parti çalışmalarının olduğu gibi geçiş safhasına bulunan Merkezi Doğu Avrupa ve Asya ülkeleri çalışma görgülerinin partnörlerimiz için çok değerli olmasını beklemekteyiz.

Kosova'yı AB'ye yaklaştıracak yeni partnör

Rafael Peralta,
UNMIK, AB Sütunu, Avrupa Dairesi Politik Konular Yetkilisi

2003 yılının Haziran ayında Avrupa Birliği - Batı Balkan zirve toplantısı, AB ile Batı Balkan arasında ilişkilerin kurulmasında önemli bir adımı oluşturmaktadır. Bu zirve toplantısında, Batı Balkan ülkelerinin AB'ye üye edilmeleri yeniden vurgulanması yanı sıra, bu yöndeki perspektifleri hızlandıracak yeni kıyaslama mekanizmaları da ortaya atıldı. Bu yeni kıyaslama önlemleri "Batı Balkanlara ait Selanik Ajandasında" yer almaktadır ve onlar, AB'ye girmek isteyen aday ülkelerinin kendi kanunlarını, politikalarını, yönetim ve ekonomi kapasitelerini Avrupa standartlarına göre uyumlaştırılmaları modellerine göre hazırlanmıştır.

Batı Balkan ülkelere sunulan yeni mekanizmalardan biri TAEDB'dir ve bu Avrupa Komisyonu Genişlemesi Genel Direktörlüğü tarafından hazırlanan Teknik Asistans ve Enformasyon Değiş tokuşu Birimi (TAEDB) kısaltmasıdır. 1996 yılından itibaren TAEDB, aday ülkelerin kısa vadeli planda yasalarını uyumlaştırmaları, uygulamaları ve güçlendirmeleri yönünde teknik asistans sunmuştur. Kosova ve Batı Balkan ülkelerinin TAEDB'den yararlanmaları teklifi 2004 yılının ilkyazında yapılmıştı. 2004 yılının Haziran ayından bu yana TAEDB, Kosova ve geniş yöreden yetkililerin katıldığı 20'den fazla seminer tertiplemiştir. Düzenlenen bu seminerlerde agrokültür alanından başlanarak çevre korunumu ve kamu alım ilanlarına kadar değişik alanlar ele alınmıştır. İlerideki aylarda da TAEDB tarafından seminerlerin düzenlenmesi öngö-

rülmektedir. Düzenlenecek olan bu seminerlerden biri ise Meclis personeline ait olacaktır.

TAEDB tarafından sunulan teknik asistans, Kosova'ya sunulan diğer yardımlardan birkaç açıdan değişiklik göstermektedir. İlk başta, TAEDB ülkenin yerli kanunlarını AB kanunları ile öyle denilen "AB'nin Acquis Communautaire'si" ile uyumlaştırılması ve AB'de geçerli olan kanunların uygulanması sonucu doğabilecek sorunlara ışık tutmaktadır. İkincisi; TAEDB, kamu hizmetlerin tüm seviyelerinde çalışan personel ve sivil memurlara asistans temin etmesi yanı sıra, Meclis üyeleri ve orada görevli olan sivil personele, sosyal partnörleri oluşturan cemiyetlere, mahkemelerde ve kanunların gerçekleştirilmesinde çalışan personele, çevirmenlere ve aynı zamanda kanun metinlerinin çevirisi ve redaktörlüğünü yapan personele de destek sunmaktadır. TEADB'nin üçüncü bir özelliğini, sadece AB üye ülkelerin ulusal idarelerinden gelen sivil personele desteğin sunulması oluşturmaktadır. Ve dördüncüsü de, genellikle olarak TAEDB'nin yardımları sadece talep edildikten sonra sunulmaktadır. Daha başka sözlerle, ondan yararlanan taraftan istemin sunulmasından sonra asistansın en büyük bölümü sunulmaktadır.

TAEDB kendi yardımlarını birkaç özel hizmet olarak sunmaktadır. Bu hizmetler arasında en önemli olanı, AB'de geçerli olan kanunların açıklanması konusunda hukuk danışmanlığı yapan uzmanların kanunların hazırlanması sırasında onlardan yararlananlara bilgi ve

Rafael Peralta

danışmanlık yapmalarıdır. Talepte bulunan tarafa yönetimdeki değişik kuralların uygulanması konusunda da danışmanlık veya öneriler sunulabilir. Kendisine has olan özel bir sorunun saptanmasından sonra, bundan yararlanmayı düşünen taraf TAEDB'den uzman gönderme talebinde bulunabilir.

Daha geniş bir oluşum ve katılımcılara AB'de geçerli olan kanunlarla ilgili açıklamaların sunulacağı seminer türünde de TAEDB'nin yardımda bulunması mümkündür. Bu tür yardım belli bir bireyin ihtiyacının karşılanması yanı sıra benzer sorunlarla karşılaşan bir grupun ihtiyaçlarının giderilmesi için de tertiplenebilir. TAEDB, inceleme türündeki ziyaretler de

örgütleyebilir. Bu karakterdeki ziyaretlerle kamu yönetiminde çalışan personel, AB üye ülkelerinde, belli sorunların pratikte nasıl çözüme kavuşturulduğu ve ilgili taraflarla karşılıklı olarak nasıl eylemde bulduklarını yerinde görüp inceleme şansına kavuşur.

TAEDB'nin sundukları hizmetler Kosova açısından çok değerli bir imkânı oluşturmaktadır. Nitekim Avrupa standartlarına ulaşmak isteyen diğer ülkelerin kamu yönetimlerin gösterdikleri çabaları sırasında da bu hizmetlerin son derece yararlı olduğu ortaya çıkmıştı. Kosova Meclisi de kendi istemlerini saptayıp belirttikten sonra TAEDB'den yardım talebinde bulunduğu takdirde bir hayli kazançlı çıkması olacaktır.

AB, Kosova'da yönetici rolü üstlenmelidir

Aşırı Arnavutlar tarafından yönlendirilen kaba kuvvetin kullanılması, Balkanların bunalımlı bir yöresi olan Kosova'nın kendini tamamen yönetebilme derecesine eriştiği görüşünü yalanladı. Aynı zamanda, BM administrasyonu enstitüsel ve ekonomik istikrarı sağlamakta yetersiz kamıştır ki, bunlar gerçekleşmeden özyönetimin gerçekleşmesi mümkün değildir. Bu görev için henüz hazırlanmış olmamak ve uluslar arası denetim yüzünden memnuniyetsizlik arasında bulunan Kosova'nın yeni bir yaşama ihtiyacı vardır.

Dag Berojter, ABD Kongre üyesi, Nebraska (ABD) Cumhuriyetçi üyesi, Uluslar Arası İlişkiler Yerli Komisyonu çerçevesinde Avrupa'ya ait Alt Komisyon yöneticisi ve NATO Parlamento Meclisi üyesi. Bu makale 25 Ağustos 2004 tarihinde "The Wall Street Journal Europe" gazetesinde yayınlanmıştır.

Kosova'nın nihayi statüsüyle ilgili zamanın giderek yaklaşmasıyla (2005 yılının ortalarına doğru) uluslar arası topluluk, bu yörenin Avrupa entegrasyon süreçlerine katılmasına olanak sağlayan seçeneğin özerinde durulması önem arz etmektedir. Elbette ki bununla paralel olarak azınlıkların haklarının garanti altına alınması süreci de devam etmelidir. BM'de sağlanan karşılıklı güven esasında hareket ederek, gelecek yıldan itibaren bu yörenin yönetimini Avrupa Birliğin idaresine bırakmalıdır.

Kosova'da gayet yaratıcı bir mekanizmayı oluşturacak Karşılıklı Güven Teritorisinin yaratılmış olması, Kosova'da etkili bir yönetimin gerçekleşmesini sağlamış olurdu. Bu, aynı zamanda, Sırbistan'ın bir bölümü olarak mı yoksa başlı başına bir devlet olarak mı birleşime katılacağı yönündeki önyargılara girmeksizin Kosova'nın AB entegrasyonuna doğru kapıları aralamış olacaktır.

Diğer yandan, Batı Balkanların topluluğa dahil edilmesi ile ilgili AB vizyonundan hareket ederek, bu yöndeki uyumlaştırma sürecinin mümkün olduğu kadar kısa bir zaman içinde başlaması iyi olurdu. Ancak,

Kosova, Avrupa'nın diğer ülkeleri gibi değildir, çünkü onun sivil hizmetleri, hükümeti ve mahkemeleri, uyumlaştırma işini henüz yapacak durumda değildir. Bu olgudan hareket ederek, Kosova'da sivil administrasyonu AB üstlenmelidir. NATO ise bölgede güvenlikten sorumlu kalmalıdır.

Bu fikrin AB enstitüleri tarafından kabul edilmesi şansının çok küçük olduğu ayandır. AB yetkilileri, yeni üye ülkelerin entegrasyonu, anayasa taslağın onaylanması ve Bosna'daki barış operasyonu'nu NATO'dan üstlenmeleri üzere başlarını kaşıyacak vakitlerinin olmadığını mazeret göstereceklerdir. Bu olgudan hareket ederek böyle bir istemin Brüksel tarafından gönül rızasıyla kabul edilmesi beklenemez. Özellikle ekonomik açıdan güçsüz ve politik yönüyle bir barut fıçısını andıran bir yörede AB'nin taraf olması söz konusu olunca, bu, daha da belirgin bir hal alır. Her şeye rağmen AB'nin Kosova'da görevlendireceği bir gözetleme misyonu, zamanın akışıyla, Avrupa'nın bu en buhranlı yöresine uzunvadeli bir istikrar sağlayabilir. Bu yüzden de böyle bir misyon zamanla kârlı bir işe dönüşebilir.

AB administrasyonu, Yugoslavya'dan miras kalan eski komünist sisteminden kalma yasa sisteminin Avrupa'daki modern yasalar ile uyumlaştırılması için gerekli otoriteye sahip olurdu. Bu şekilde, finansi alanını düzenleyen kanun hükmünde bir kararnamenin (kod'un) getirilmesiyle dış yatırımcıların Kosova'ya doğrudan yatırım yapma imkânlarını getirmiş olacaktır. Vatandaşlarının % 57'sinin işsiz olduğu bir Kosova'nın, böyle bir gelişme haricinde ayağa kalkması bir hayli zordur. Bunun yanı sıra, şu an Kosova'da tedavülde olan para biriminin Euro olmasından hareket ederek, AB, Kosova'nın Avrupa Ekonomik Bölgesi'ne girmesi için perspektifini de açabilir. Bu şekilde bu yöreye yapılan dış yatırımların maliyetlerinin düşürülmesi yanı sıra Kosova'da üretilen malların AB tarafından dışalıklarına da imkân sağlamış olacaktır. Fakat böyle bir şeyin gerçekleşmesi yolunda iki engel vardır. Birincisi, BM Beyannamesine göre, belli bir teritorinin BM haricinde başka bir örgüt tarafından idare edilme olasılığı yoktur. İkincisi ise, yine aynı Beynameye göre, "Gözetleme süreci, Birleşmiş Milletler Örgütü üyesi olan bir ülke topraklarında uygulanamaz", oysa Sırbistan ve Kara Dağ, BM üyeleridir.

Birinci sorunla ilgili olarak, BM Beynnamesine göre, BM dışındaki örgütlerin, Güvenlik Konseyi mandatını yerine getirmelerini mümkün kılmaktadır. Bunun dışında, 18. Madde, denetleme misyonunun birden çok ülke tarafından gerçekleşmesini mümkün kılmaktadır. Bu olgulardan hareket ederek, AB gibi

bir yöresel örgüte böyle bir mandatan verilebileceği mümkün gözüküyor.

İkinci sorun sözkonusu olunca bu yönde ilerleme kaydetmenin iki yolu vardır. Birincisi, Yugoslav otoritelerin bu yöreden çekilmesinden sonra Kosova'da idare boşluğu sezilmektedir; bu ise uluslar arası administrasyonu kaçınılmaz bir çare olarak kılmaktadır. Böyle olası bir gözetleme, kendi "egemenlik" hakkının çiğnendiğine dair Belgrad'ın itirazlarını geçersiz kılmış olacaktır. Bunun yanı sıra Kosova'nın gözetleme altında olan bir bölge olarak kalması seçeneğiyle Sırbistan ve Kara Dağ'ın uzlaşma ihtimalleri de mevcuttur. Bu şekilde hem Kosova'daki Sırlara daha iyi bir güvenlik sağlanmış olur, hem de bu seçenek Kosova'nın bağımsızlığından daha iyi bir tercih olabilir.

Elbette ki en iyi yol Kosovalıların kendilerinin tercih yapmalarıdır. Yaratılacak olan uluslar arası sorunlara rağmen, Arnavutların çoğunun bağımsızlığı tercih ettiği ortadadır. Buna rağmen, ilkyazda patlak veren baskı olayları, Kosova'da azınlıklara güvenliğin sağlanması yönünde bir tür idarenin gerekli olduğunu en iyi bir şekilde gösterdi. AB'nin bu gözetlemesinin başarılı olabilmesi için, uluslar arası topluluk ve özellikle AB, öteden beri özlemi çekilen ilerleme ve hakların esirgenmesinin Topluluk tarafından sağlanacağını vatandaşları ikna etmelidir. Eninde sonunda, AB tarafından gerçekleştirilecek olan bir gözetleme, Kosova'daki tüm halkların tüm nimetlerden yararlanmaları için en iyi bir yolu oluşturmaktadır.

Anayasal değişiklikler yapılabilir

Anayasal Çerçeve'nin ilan edildiği 2001 yılından beri bir oluşum olarak Kosova'da durum bir hayli değişmiş bulunmaktadır. Kosova Meclisi tarafından önerilen ve kabul edilen değişiklikler Kosova'nın en yüksek hukuk belgesinin gerçekleri yansıtması için iyi bir başlangıçta oluşturması yanısıra, kendi seçmenleri ve uluslararası camia önünde Kosova enstitülerinin kendine düşen görevleri yerine getirebilmeleri için yetkilerin havale edilmesi için de zemin sağlamış olacaktır. Böyle bir gelişme ise hiç bir fark yapılmadan her vatandaşı için elverişlidir.

Ramush Tahiri, Kosova Meclis Başkanı Yüksek Politik Danışmanı

Ramush Tahiri

Anayasada yapılacak değişiklikler her ülkede sevinçle karşılanır ve bu işin gerçekleşmesi için geniş bir yelpazede birliktir ve uzmanlar seferber edilir. Değişikliklerin ilan edilmesi ise törenlerle izlenir. En yüksek hukuk belgesi ile bir toplumda kaydedilen tüm edinimlerin kapsanması hedeflenirken, bir ülkede yaşayan tüm vatandaşların demokrasisi adına daha yüksek standartlara ulaşma emellerini gerçekleştirmeleri için yasal çerçevenin temin edilmesi amaçlanmaktadır.

Kosova'da da durumun böyle olduğu izlenimi vardı. Anayasal değişikliklerin yapılması girişimi çok iyi karşılandı. Çalışma Grubu'nun bir yıldan uzun bir zaman dilimi içerisinde süren çalışmaları sonucu Kosova Anayasal Çerçeve ile ilgili hazırlanan 42 değişiklik (amandman), 2004 yılı Temmuz ayında Kosova Meclisi genel kurulu toplantısında görüşülerek, onlardan 38'ini kabul etti. Hukuk İşleri Komisyon Başkanı Arsim Bajrami, konuyla ilgili yaptığı açıklamada, "Önerilen değişikliklerin Kosova vatandaşının beklentilerinden

ve Kosova'nın derli toplu bir Anayasa belgesine sahip olmasından çok uzak olduğunu" belirtti. Böyle bir değerlendirme ise, anayasal değişikliklerin hazırlanması sırasında, mevcut durum ve koşullara uyması amacıyla bir kompromis gözönünde bulundurularak hazırlanması yanı sıra, değişik düzey ve seviyelerdeki UNMIK yetkililerinin konuyla ilgili yaptıkları değerlendirmelerde, bu tür değişikliklerin yapılması kendilerinin rezerv haklarına ait olduğunu gerekçe göstererek onlarla uzlaşmadıklarını ifade etiler. Daha geçlerde ise, belki de Anayasal Çerçeve'nin 14.3 noktasında belirtilen "GSÖT, kendi şahsi girişimiyle veya Kosova Meclisi toplam milletvekillerinin üçte iki milletvekili tarafından desteklenen istemden hareket ederek, bu Anayasal Çerçeve ile ilgili değişiklikleri yapabilir" gerekçeden hareket eden UNMIK yetkilileri, Kosova Meclisi tarafından kabul edilen 38 değişikliği yazılı bir metin olarak nitelendirerek, sözü geçen değişikliklerin tek tek görüşülmesinden sonra onlarla ilgili GSÖT'nin karar alacağını belirttiler.

Bu konuyla ilgili anlaşmazlıklar neden kaynaklanıyor? Diğer benzer örneklerde olduğu gibi bu örnekte de, bu, değişik meşrutiyetlere dayalı iki idarenin (administrasyonun) yürürlükte olmasından ileri gelmektedir; Kosova'nın seçimlerle işbaşına gelen yönetim enstitüleri ve yukarıdan atanmış bir enstitü olarak UNMIK. Her ikisinin bu veya şu şekilde değişik mandatları vardır. Kendi görevini tamamladığı zaman tüm yetkileri Kosova'nın meşru bir şekilde seçilmiş en-

stitülerine havale ettiği zaman UNMIK kendi misyonunu başarılı olarak tamamlamış sayılabilir. Kosova'nın GÖE'leri ise ülkeyi yönetmekte tüm yetkileri devraldıkları zaman başarılı olarak adedileceklerdir.

UNMIK ve Kosova enstitüleri arasında Kosova'nın ortak bir şekilde yönetim ve idaresi konusunda tam bir ortaklık veya sürtüşmelere yol açan birkaç önemli politik mesele mevcuttur.

Kosova'da bir devlet ve devlet enstitüleri mi oluşmaktadır yoksa barış ve nizamı sağlayan geçici bir enstitü mü oluşturulmak isteniyor ve bunun bir devamı olarak iktidar gücü halkın iradesinden mi yoksa uluslararası yönetimin sağladığı bir güçten – bir nevi manda yönetiminden- mi kaynaklanıyor yündeki politik tavırlar, bunun sonucu olarak UNMIK ve Kosova enstitüleri kilitsele önem taşıyan konusunda karar alma yetkilerine sahipler mi yoksa bu yönde sözcüleri 1244 No'lu Rezolüsyon kararıyla 1999 yılından itibaren Kosova'yı yöneten BMÖ Güvenlik Konseyi gibi uluslararası merkezler mi bu konuda son sözü söyleyeceklerdir.

Anayasal değişikliklerin yapılması gibi bir istemin ileri sürülmesi hakkı hiç kimsenin elinden alınamaz ve önlenemez. Çünkü, bu, vatandaşın temel haklarından birini oluşturmaktadır. Özelelikle her toplumun bir değeri olarak nitelendirilebilen demokratik yöntemlerle bu süreç başlatılmıyorsa, onun önlenmesi daha da anlamsızdır.

Kosova Anayasası değişiklikleri ile ilgili UNMIK bir numaralı adımın alacağı kararın UNMIK çıkarları yanı sıra Kosova vatandaşlarının da çıkarlarını gö-

zönünde bulunduracaktır ve değişikliklerden birkaç tanesinin seçimlerden hemen sonra kabul edilmesi beklenmektedir, diğerlerinin ise daha sonra görüşülmeleri beklenmektedir.

Kosova seçimlerinin tamamlanmasından önce bu konuda bir kararın alınmasını beklemiyorum, çünkü böyle bir şey şimdiki aşamada aşılabilir türde olmayan devlet mi oluşturuluyor yoksa uluslararası yönetim ile mi devam ediliyor konusunda Kosova'da ve onun dışında Arnavut ile Sırlar arasında olan ayrılıkları ve tartışmaları olumsuz bir yönde etkilemiş olurdu. Diğer yandan önerilen değişikliklerden herhangi birine karşı gelinmesini de beklemiyorum, çünkü bunlardan hiç biri Kosova'da yaşayan toplulukların haklarına temas etmediği gibi uluslararası anlaşmalara da ters düşmemektedir... Ve en nihayet Kosova Meclisi tarafından kabul edilip imzalanmak üzere Genel Sekreter Özel Temsilcisinin onayına sunulan değişiklikler birbirinden tamamen ayırdılar, onlardan her biri belli bir gerçeği yansıtmaktadır ve tek tek onaylanmışlardır. GSÖT tarafından imzalandıktan sonra ise onlar yürürlüğe girmektedirler. Belli bir zaman dilimi içerisinde imzalanmayan değişikliklerin reddedildikleri anlamını taşımaz; daha sonra bir zaman içinde görüşülecekleri anlamına gelir. Diğer yandan, şimdiki kadar edinilen tecrübelerden hareket ederek kimin haklı ve kimin haksız olduğu konusunda UNMIK ile Kosova enstitülerinin bir polemik dönemine gireceklerini beklemiyorum. Yeni atanan UNMIK şefinin alacağı kararlar da buna yardımcı olacaktır.

Dil politikalarının uygulanması, politik ajanda ile kapsanmalı

Senad Sabović, AGIT Kosova Misyonu, Program Yetkilisi

AGİT Kosova Misyonu, 14 ila 15 Eylül tarihleri arasında Kosaova'da dil politikaları konusunda bir konferans tertipledi. Bu toplantıya Geçici Özyönetim Enstitülerinin (GOE) önemli katılımcıları arasında Başbakanlık Dairesi, Kamu Hizmetler Bakanlığı, Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı, Kosova Meclisi Toplulukların Hak ve Çıkarları Komisyonu, Kosova Parlamentosu üyeleri yanı sıra AGİT Misyonu ve UNMIK nezdindeki Topluluklar ve Geri Dönüş dairesi uzmanları katıldılar. Bu önemli olayın gerçekleşmesinde azınlıkların hakları ve azınlıkların dil hakları alanında katılan üç uzmanın özel katkıları geçtiğini hatırlatmak gerekir: Dr. Fernand de Varenas, Murdok (Avustralya) Üniversitesi profesörü ve aynı zamanda azınlık dillerinin kullanılması hakkı alanında en ünlü uzmanlardan biri; Azınlık Hakları Uluslararası Grubu'ndan Kllayv Bolldvin ve Marsel Korthiades, Paris Üniversitesi profesörü ve Şark Dilleri ve Uygarlıkları Ulusal Enstitüsü üyesi.

Bu konferansın temel amaçlarından biri Kosova'da dillerin resmi olarak kullanılması alanında karşılaşılan güncel sorunları belirlemek ve aynı zamanda bu problemin aşılmasını sağlayacak politikaların belirlenmesi için önerilerin sunulmasından ibareti. Aslına bakılırsa, azınlık dillerinin kullanılması problemi, Kosova'da yaşayan azınlık topluluk temsilcileri tarafından gayet tedirgin verici bir olay olarak sık sık ileri sürülmesi yanı sıra, tüm Kosova'da dil politikaların uygulanmasında ciddi eksikliklerin var olduğu da ileri sürülmektedir.

Kosova'da dil politikaların uygulanmasında ciddi eksikliklerin

sezilmesine işaret eden raporlar bu toplantının amacını da bir bakıma belirledi. Şöyle ki bu konferans, dillerin resmi olarak kullanılmasında tüm azınlık topluluklarının karşılaşmakta oldukları özel sorunların da gün yüzüne çıkmasına yardımcı oldu. Böyle bir şey Toplulukların Hak ve Çıkarları Komisyonu (CRIC) üyelerinin aktif bir şekilde katılımlarıyla mümkündür. Kosova Anayasal Çerçevesi'ne göre oluşturulan sözü geçen Komisyon oluşumunda Kosova'da yaşayan tüm topluluk temsilcileri yer almaktadır. Sundukları tebliğlerde, CRIC üyeleri mensubu oldukları topluluk üyelerinin enstitülerde ve günlük yaşamda kendi dillerinin kullanılmasında karşılaştıkları bazı somut problemleri ileri sürdüler.

Problemlerinin büyük bir bölümü merkez ve mahali düzeydeki enstitülerde irtibatın sağlanması alanında karşılaşılan sorunlar, formların ve belgelerin sadece bir dil üzere basılması, enstitülerde çeviri işlerini yapacak hizmetlerin olmayışı, azınlık temsilcilerinin kendilerine belli hizmetlerin sunulmasını kendi dillerinde talep etmelerini imkansız kılması yanı sıra bu enstitülerde kendi dillerini konuşmaktan çekinmelerine kadar uzamaktadır. Kosova'daki cadde, yol ile belde adları ve kamu işaretlerinin çoğunluğu oluşturmayan toplulukların dillerinde yazılı olmalarının yetersizliği, bazı yörelerde ise onların tamamen olmayışı teknik fakat aynı zamanda ilkel bir sorun olarak ileri sürüldü ve değişik topluluklar için bu durum gayet tedirgin verici bir gelişme olarak nitelendirildi.

Bu sorunlar Kosova'da çalışan uluslararası yetkililer tarafından da belirlenmiştir. Özellikle UNMIK çerçevesinde

Dil Politikalarına Saygının Gösterilmesine ilişkin Çalışma Grubu ve tüm Kosova genelinde bulunan AGIT yetkilileri tarafından bu gelişmelere işaret edilmiştir. Kosova'da resmidillerin kullanılması için yasal çerçevenin üç yıldan beri mevcut olduğu gayet iyi bilindiği yüzünden, bu sorunlar "uygulamada eksiklik" olarak nitelendirilmektedir. Aslına bakılırsa Anayasal Çerçeve bu sorunla ilgili ayan hükümleri içermesi yanı sıra Bölgesel ve Azınlık dilleri Avrupa Beyannamesi ve Avrupa Konseyi Ulusal Azınlıkların Esirgenmesi Çerçeve Anlaşması'nın belli hükümlerinin Kosova'da uygulanmakta olan yasa olarak nitelendirilmesini de öngörmektedir. Diğer yandan, Kosova'daki Belediyelerin Özyönetimini düzenleyen UNMIK'in 2000/45 No'lu Kuralı da dillerin kullanılması alanında belediye yetkilerine düşen yükümlülükleri de saptamaktadır.

Paneli yönetenler ve katılımcılar, dillerin kullanılmasını düzenleyen Kosova Anayasal Çerçevesi'nin uygulanmasında görülen eksikliklerin sadece finansı ve insan kaynaklarının yetersizliğinden kaynaklanmadığı, ilk sırada

çoğunluğu oluşturan temsilcilerin yetkililerinin azınlık dillerinin kullanılmasını düzenleyen hükümleri pratikte uygulamak için çaba harcamasından ileri geldiği sonucuna varıldı. Konferansta ortaya çıkan temel sonuca göre topluluk dillerinin kullanılmasında görülen sorun ve tedirginlik ilgili yasal düzenlemelerin gereken şekilde uygulanmamasından kaynaklanmaktadır. Bu olgudan hareket eden katılımcılar bu alanı düzenleyen özel bir yasanın çıkması ile bu alanın düzenlenmesini önerdiler.

Bu konferansın sonuna doğru katılımcıların ifade ettiklerine göre böyle bir kanun tasarısının hazırlanması ilerde kurulacak olan hükümetin öncelik vermesi gereken meselelerinden biri olmalıdır. Aynı zamanda, bu yasada, dil politikaların uygulanmasında merkez ve mahali düzeydeki enstitüler ve onlarda çalışan yetkililerin görevleri ve sorumluluklarını da ayan olarak belirtilmelidir. Aynı zamanda bu yasa kanun hükümlerine saygı göstermeyen veya bu hükümlerin uygulanması ve izlenmesi için ayan mekanizmaları saptamayan enstitü/yetkiliye karşı uygun önlemlerin alınmasını da öngörmelidir.

USAID piyasa ekonomisi ve demokratik enstitülere dayanmaktadır

USAID'in (Birleşik Devletlerin Uluslararası Kalkınma Ajansı) Meclise sunduğu destek iki geniş programa dayanmaktadır: fonksiyonel bir piyasa ekonomisinin gelişmesi ve Kosova'daki demokratik enstitülerin güçlenmesi.

Sharon Hester,
USAID Kosova'da, Ekonomi Politikalar Danışmanı

Piyasa ekonomisinin gelişmesindeki stratejik hedeflerin sağlanması ereğiyle, biz, ekonomi ve finansi yasalarını analiz edip görüşen ve önceliklerin saptanmasında yardım sunan danışmanları Mecliste çalışmak üzere görevlendirdik. Komersiyel yasalar ve tranzisyon dönemindeki ekonomiler alanında uzman olan bu kişiler ekonominin büyümesi ve özel yatırımların artırılmasına yardım eden yasalar hakkında Meclis üyelerini bilgilendirmektedirler. Onlar, ilk sırada ekonomi ile ilgili komisyon yöneticileriyle çalışıp ekonomiyi ciddi bir şekilde etkileyecek her kanunun görüşülmesi, incelenmesi ve onlarla ilgili değiştirgelelerin sunulması üstünde çalışmaktadırlar.

2002 yılında Meclisin oluşturulmasından bu yana, onlar, 40'tan çok yasanın görüşülmesinde kendi yardımlarını sunmuşlardır ve sözü geçen yasalar şu alanlara aittir: esas emeklilik, ipotek, mal varlıklarının kayıt edilmesi, dış ticaret, telekomunikasyon, çevre korunumu, kamu işletmeciliği ve sorumluluğu, iflas, sosyal esirgeme, kamu duyular esasınca alımlar, petrol, iktisat odası, enerji, uluslar arası finansi anlaşmalar, tüketicilerin korunumu, iç ticaret, kişisel gelirlere ait vergiler, kâr vergisi, malvarlığı vergisi, verginin yönetimi, yükümlülükler, rekabet, mal varlığı hakları, istihdamın promosyonu, şans oyunları ve madencilik.

Kosova geçici özyönetim esn-

titülerine daha fazla yetkilerin aktarılmasında sunduğumuz destek yalnız danışmanlık hizmetlerinden ibarettir ve bu yöndeki temel amacımız kapasitelerin inşaa edilmesidir. Bu olgudan hareket ederek, ekonomi ile ilişkisi olan nerede ise tüm komisyonların çalışmalarına katılmaktayız (ticaret ve endüstri, bütçe, finansi ve ekonomi, ulaşım ve telekomunikasyon) ve buradaki amacımız komisyon üyeleri ve diğer personelin belli eğitimden geçmesinden ibarettir. Verdiğimiz öğütler genellikle alınan politik kararlar, bütçeye etki, diğer yasalarla uyuma, AB yasaları ile uyumun sağlanması ve proje hazırlama ile onların gerçekleşmesi ile ilgilidir. Yasalar üzerinde çalışan personelin nitelik ve nicelik bakımından artırılması için Meclisin çaba harcayacağını tahmin ederek, sivil personel ile doğrudan doğruya çalışarak kendilerinin yaptıkları işlerle ilgili bilgi sahibi olmalarını sağlayacağız.

Meclise yönelik yardımlarımızı Başbakanlık Dairesinde kurduğumuz merkez bir birim sayesinde desteklenmektedir. Bu bölümde çalışan ekonomik uzmanlar kanun tasarılarının hazırlanması için yetenekleşmişlerdir. Bu sayede Hükümet daha iyi bir şekilde yazılan ve hazırlanan kanun tasarılarını Meclise sunarak, Meclis de Avrupa'daki diğer parlamentolar gibi, bu kanun tasarılarının görüşülmesi ve onların değişmesi sırasında çok daha az enerji harcayacaktır.

Politik danışmanların, Avusturya Hükümeti ve Parlamentosu ziyareti

Geçici Özyönetim Enstitülerine (GÖE) sunulan destek çerçevesinde, AGİT Kosova Misyonu ve Avusturya Ofisi, 4 ila 8 Temmuz 2004 tarihinde GÖE'lerin politik danışmanları için Viyana'ya bir çalışma ziyareti tertipleddiler

Besnik Tahiri,
Kosova AGİT Misyonu, Demokratikleşme Bölümü, yerli politik danışman.

GÖE'lerin tüm bakanlıkları ve Başbakanlık Ofisinde çalışan 20 kadar politik danışman, kaynakların oluşturulması programı çerçevesinde Viyana'ya bir çalışma ziyaretinde bulundular.

Bu girişimin amacı yönetim sürecindeki strüktür ve yönetici kadronun belirlenmesinde politik danışmanların rolü ve onlara düşen görevler hakkında aydınlatıcı bilgilerin sunulması yanı sıra, ilgili bakanlıkta politikaların belirlenmesinde onlardan desteğin sağlanması ve politik açıdan atananlar ile sivil personel arasında yetki bölüşümü ve iç planda olduğu gibi bakanlıklar arasında ilişkilerin geliştirilmesine de ışık tutuldu. Arnavut, Sırp, Boşnak ve Türk halkından katılımcılar, GÖE bakanlıkları ve UNMIK arasında iletişimin sağlanması konusunda önemli bir rol oynadılar. Diğer yandan Kosova'ya ait Standartlar Planının her yönlü bir şekilde uygulanması çerçevesinde onun zamanlamasının yapılması ve GÖE'ler çerçevesinde politikaların belirlenmesinde de danışmanlık işini yaparak onlar kiltsel bir rol oynamaktadırlar.

Viyana Diplomasi Akademisi'nde bir birinden ayrı olarak tertiplenen iki oturumu politik danışmanlar izlediler. Avusturya uzmanları tarafından yapılan açıklamalarda AB çerçevesinde yer alan bir devlette iktidarın nasıl gerçekleştiği konusunda bilgilerin sunulması yanı sıra bakanlıklardaki politik danışmanlar ile sivil personel arasındaki ilişkiler üzerinde de özellikle duruldu. Bu ziyaret çer-

çevesinde, Kosova delegasyonu, Avusturya Dışişleri Bakanlığı, Avusturya Parlamentosu ve Federal Kançeler Ofisini ziyaret ederek burada birkaç görüşme gerçekleştirdi. AGİT Sekreterliği bir üst görevlisinin eşliğinde, heyet, AGİT nezdindeki Çatışmaların Önlenmesi Merkezi ve Viyana'daki Birleşmiş Milletler Şubesini ziyaret etti.

Kosova delegasyonu aynı zamanda Avusturya Parlamentosunu da ziyaret etti. Burada yapılan görüşmelerde yasama konuları, parlamento gruplarının oluşumu, karar verme süreçleri, hükümet ve sivil toplum sektörü ile işbirliği ve Avusturya Parlamentosunun tarihçesi üzerine duuldu.

Etkinliklerin örgütlenmesi sırasında, AGİT Misyonu, Priştine'deki Avusturya Ofisi ve Viyana'daki AGİT nezdinde Avusturya Daimi Misyonu ile başarılı bir işbirliğinde bulundu. Ekim seçimlerinden sonra işbaşına gelecek Kosova'nın yeni Hükümeti için de benzeri etkinliklerin tertiplenmesi öngörülmektedir.

Bu ziyaret politik danışmanlar tarafından, kendilerinin ilerdeki performanslarının artırılması ve profesyonellik açıdan sivrilmelerinde yararlı olarak nitelendirildi. Kaynakların Artırılması Programı ile politik danışmanlara ait yasal çerçevenin belirlenmesi, iyi davranış kodu ve eğitime ait geniş kapsamlı kalkınma programlarının gelişmesinin öngörülmesi yüzünden, katılımcılar, bu tür içerikli bir program için teşekkür ettiler.

Avusturya, Kosova enstitülerine yardım sunmaya hazır

Priştine'deki Avusturya İrtibat Ofisi'nin Kosova Meclisi ve AGİT Kosova Misyonu ile olan ilişkilerini yansıtmaları için "ASI Enformasyon Bülteni" yayıncısının sunduğu bu imkanından ötürü son derece memnun olduğumu ifade etmek isterim. Avusturya Ofisi olarak biz, Meclisi desteklemek için her zaman gayret içindeydik. Bu işbirliği sonucu olarak son aylarda yüksek düzeyde tertiplenen seminerlerden iyi sonuçlar almamız yanı sıra, ister nitelik ister de nicelik olarak bu tür işbirliği giderek yoğunlaşmaktadır. Şimdiye kadar bir sürü önemli girişim gerçekleşmiştir. Bu fırsatla, bana göre, sadece özel ağırlık taşıyan birkaç girişim üzere durmaya çalışacağız.

Aleksander Bayerl, Priştine'deki Avusturya Ofisi Başkanı

2003 yılının Eylül ayında Priştine –Belgrat arasında yüksek düzeyde tertiplenen diyalogun ardından, Avusturya Ofisi, AGİT ve GÖE'ler ile, Yönetimde Değişiklikler konusunda, ortaklaşa düzenlenen seminerlerin ilk ayağını tertipleme bahtiyarlığına kavuşmuştu. Sözü geçen seminer 20 ila 24 Ekim 2003 tarihleri arasında tertiplenmişti. Bu seminer, GÖE'lerdeki kabine şeflerinin eğitimine ağırlık vermişti.

Birinci bölümün tamamlanmasından iki hafta sonra (3–7 Kasım 2003 tarihlerinde) "Yönetimde Değişiklikler" konulu seminerin ikinci ve daha önemli bölümü tertiplendi. Bu kez seminere Başbakanlık Dairesi ve GÖE'leri bakanları için düzenlenmişti. Seminerin ikinci bölümü de Viyana Diplomasi Akademisi'nde gerçekleşti. GÖE'lerden seminere katılanlar arasında Başbakan Bajram Rexhepi, bakanlar Ali Sadrija, Zef Morina, Goran Bogdanoviç, Ali Jakupi, Rexhep Osmani, Bexhet Brajshori, Resmîye Mumcu ve Milorad Todoroviç yer aldı. Bu fırsatla, delegasyon üyeleri, Federal Kançelarya temsilcileri, İç İşleri ve Dış İşleri bakanları ve Parlamento temsilcileri ile bir araya geldiler. Bu fırsatla, evsahipleri, Avusturya enstitüleri arasındaki işbirliği ve irtibat mekanizmalarının işleyişi hakkında bilgi vermeye uğraştılar. Bu seminer, gayet samimi bir hava içinde geçti. Seminer sırasında gayet canlı geçen tartışmalara başbakan dahil olmak üzere çok kişi katıldı. Bu seminerin başarılı olarak geçmesinde kendi katkılarının geçmesi fırsatı verilmesini, Avusturya Ofisi takdirle karşılamaktadır.

Bunun haricinde, Avusturya Ofisi, Avusturya'nın Stadshllaning kentindeki Barış Araştırmaları Avrupa Üniversite Merkezi'nde, 15 ila 17 Aralık tarihlerinde konferansın düzenlenmesi hazırlıklarına da katılmıştı. Bu konferans, Harvard Üniversitesi Dönüşüm (Tranzisyon) Döneminde Adalet Projesi ve GÖE'ler tarafından ortaklaşa tertiplenmişti. Bu konferans gayet başarılı olarak geçti. Konferansın ana konusunu krizlerin yaşandığı yörelerde uzlaşma ve görüşmelerin gerçekleşmesi teknikleri ve metotları oluşturuyordu. Bu fırsatla verilen örnekler arasında, Güney Afrika, Orta Amerika, Yakın Doğu ve Kuzey İrlanda ele alındı. Avusturya'da düzenlenen bu birleşime, sözü geçen yörelerde yaşanan krizler konusunda büyük tecrübelerle sahip olan yüksek seviyedeki uluslararası bilirkişi ve uzmanlar da katıldı. Bunun yanı sıra, Kosova'dan en üst derece görevlilerin katılımı da bu konferansın değerini bir kat daha arttırdı. En üst görevliler arasında Başkan İbrahim Rugova, Başbakan Bajram Rexhepi, Meclis Başkanı Nexhat Daci, PDK Lideri Hashim Thaqi, AAK Lideri Ramush Haradinaj ve "diğer topluluklar" temsilcileri katılarak, birleşim sırasında değişik konularda fikir değiş tokuşunda bulundular.

2003 yılının Aralık ayında, Shtadshllaning'te üst düzey politik görüşmelerin tertiplenmesinden sadece birkaç gün önce, Alman Fridrih Nauman Vakfı'nın girişimine yardımcı olan Avusturya Ofisi, Kosova Meclisi milletvekillerinin Viyana'yı ziyaret edip Avusturya Parlamentosu

yetkilileriyle gerçekleştirdikleri iki günlük görüşmelerinde de yardımcı olduğunu anmak gerekir. Delegasyon üyeleri LDK, PDK, Geri Dönüş Koalisyonu, AAK ve KDTP temsilcilerinden ve Finansi ve Ekonomi Komisyonu, Ticaret ve Endüstri Komisyonu ve Bütçe Komisyonu üyelerinden oluşuyordu.

Beşinci ve son girişim AGİT Misyonu ve Avusturya Hükümeti tarafından gerçekleşti. Viyana Diplomasi Akademisi'nde 4 ila 8 Temmuz tarihleri arasında düzenlenen bu seminerin katılımcıları politik danışmanlardı.

Bu birleşime GÖE bakanlıkları ve Başbakanlık Dairesi'nden 20 politik danışman katıldı. Aralarında Arnavutlar, Sırplar, Boşnaklar ve Kosovalı Türkler bulunuyordu ve hepsi de bu girişime gayet aktif bir şekilde katıldılar. Bu toplantının amacı politik danışmanların ister strüktürel, ister yöneticiler rollerini pekiştirmekten ibaretti. Bu seminer süresince belli bir Bakanlıkta politikaların belirlenmesinde politik danışmanların sundukları desteklerinden örnekler sergilenerek, politik açıdan atananlar ile sivil personel arasında yetkilerin dağılımı ve bakanlıklar arasında ilişkilerin gelişmesi yanı sıra aynı bakanlık içinde de işbirliğin derinleştirilmesinin önemi vurgulandı.

Bu sırada, Kosova'ya ilişkin Standartlar Planının zamanında ve heryönlü bir şekilde gerçekleşmesi işlevinde olan politikaların belirlenmesi konusunda politik danışmanların GÖE'lere nasihat vermelerinin hayati bir önem taşıması konusunda duruldu. Bunun yanı sıra, bu seminerde AB ile

Alexander Bayerl

ilgili konulara da özel ağırlık verildi. Daha somut olarak söylemek gerekirse bu birleşimde Stabilizasyon Asosiyasyon Süreci ve onun Kosova açısından etkisi üzerinde enine boyuna tartışıldı. Bu fırsatla AB'nin gelişmesinde kilitsel rol oynayan politik ve ekonomik güçler hakkında geniş ve ayrıntılı bilgiler sunuldu. Diğer modüller ve tartışmalar sırasında ise ortak bir pazardan tek bir pazara götüren yolda yaşanan gelişmeler ve değişikliklere odaklanılmıştı. Aynı zamanda Avrupa'nın geleceği ve onun Kosova ve Batı Balkanlara yayılması konusunda da enine boyuna tartışıldı.

Ve en sonunda, AGİT Misyonu, Ekim seçimlerinden sonra işbaşına gelecek Kosova'nın yeni Hükümetinde kaynakların sağlanması işlevinde benzer bir örgütlemeyi planlaştırmaktadır. Genel açıdan bakıldığında Avusturya Hükümeti ve özel olarak Avusturya Ofisi bu fırsatla da bu denli önem taşıyan bir olayda kendi katkılarını sunmaktan zevk alacaklardır.

Ekonomi ve Maliye Bakanlığı 2005 – 2007 yılına ait bütçeyi görüşüyor

Ekonominin güçlenmesi ve yeni iş yerlerinin açılmasına bütçede öncelik verilecektir

2005 - 2007 fiskal yıllarına ait bütçe kapsamında olan tüm örgütlerin istemlerinin ele alınacağı ve ilgili taraflarının katılımlarının sağlandığı açık oturumlar, Eylül ayının başından itibaren Ekonomi ve Maliye Bakanlığı (EMB) tarafından düzenlenmeye başladı.

EMB tarafından her yıl düzenlenen ve bütçe komisyonlarının katıldıkları açık oturumlarda, bütçeden yararlanan örgütlerin programların genişlemesi ve yeni projelerinin finanse edilmesi için bütçeden talep ettikleri yeni finansi istemleri hakkında ilave açıklamalarda bulunmaları ve onlarla ilgili sorulara yanıt vermeleri için bir fırsat sağlamaktadır.

Jeannette Sanchez,

Finansi ve Maliye Bakanlığı, Kamuoyunun Oluşturulması ve Haberleşmesi Danışmanı

Kosova'da bütçeden finanse edilen hükümetin icra ve yasama bölümleri, kamu hizmetler, çalışma ve diğer özel grupların da katıldığı açık oturumlar bu yıl ikinci kez olarak EMB tarafından tertiplenmektedir.

Şimdi artık bütçe değerlendirmelerinin ortavadeli veya birkeç yılı kapsayacak bir zaman dilimi için yapılması istenmektedir. 2005 yılına ait bütçede 2006 ve 2007 yılına ait tahminleri de içermektedir. Her yılın Mart ayında EMB'nin tertiplediği toplantılarda, ilk aşamadaki ekonomik gelişmeler ve gelirlerin analizi (vergi ve diğerlerini) ve donatörler tarafından sağlanacak finansmanları üç yıllık bir zaman dilimi için incelemektedir. Bu tahminler yapılırken operatif bütçenin tutarı ve kamu hizmetlere ait somut planların belirlenmesinde fiyat değişikliklerini de gözönünde bulundurmaktadır. Yapılan bu tahminlere göre bütçe örgütlerine araçların belirlenmesi süreci başlamaktadır. Bütçeden finanse edilen örgütlere Haziran ayında gönderilen talimat ile 2005 – 2007 yılına ait bütçeden finansman planlarını hazırlamaları istenmişti. Temmuz ayında ise bütçe tavanı ile ilgili prelinimer veriler belirlenerek, aşılması gereken finansi indikatörler saptandı.

Bütçe sürecinin giderek olgunlaşmasının bir belirtisi olarak, bu yıl, "elde edilen sonuçlara göre bütçe

finansmanının gerçekleşmesi" bir yenilik olarak ilave edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre bütçenin birkaç amacı ve öncelği vardır. Bunların arasında en önemli olanı, bütçeyi görüşen ve onlar hakkında karar verenlerin, bütçe tarafından finanse edilen örgütün nasıl sonuçlar beklediği hakkında veri temin etmesidir. İkinci bir

öncelik ise, bu sayede toplumdaki harcamalar ve öncelikler hakkında somut tercihlerle bağlanmış olmasından kaynaklanıyor. Bu sayede, önemli olan alanlarda daha fazla harcamaların yapılması sağlanırken, daha az önemli olan veya daha az randımanla çalışan bölümlerin kontrol edilmesi ve harcamalarının azalmasını da mümkün kılmaktadır.

Elde edilen sonuçlara göre bütçenin yönelmesinin odak noktası 2005 – 2007 yıllarına ait Hükümetin belirlediği hedeflerine yöneliktir: ekonominin güçlenmesi ve yeni iş yerlerinin açılması. Bu amaçların yerine getirilmesine yardımcı olan öncelikli alanlar ekonomik kalkınma, eğitim, sağlık ve hijyen, ulaşım ve kırsal

kesimin gelişimi.

Bütçenin görüşüldüğü açık toplantılar, toplam altı basamaktan üçüncüsünü oluşturmaktadır. En sonunda da EFC tarafından verilen talimata göre GSÖT'nin 2005 -2007 konsolide bütçesini imzalamasından sonra bu işlem tamamlanmaktadır.

Sonbaharda EMB yeni tahminlerle çıkacaktır. Bütçeden yararlanan

örgütler bu değerlendirmelere dayanarak ve Bütçe Komisyonu, Hükümet ve Genel Sekreter Özel Temsilcisi (GSÖT) tarafından alınan ilk kararlara göre kendi nihayi istemlerini sunacaklardır.

Nihayi bütçeye varabilmek için, EMB bütçeyle ilgili nihayi belgeleri Bütçe Komisyonu'na sunar. Devamında, Bütçe Komisyonu sözü geçen belgeleri belli başlı önerilerle beraber Hükümete sunar. Hükümet ise duruma göre onlarda değişiklik yaparak Ekonomik Fiskal Konseyi (EFC), Parlamento ve GSÖT'nin onayına sunar.

Kosova'daki bütçe süreci şeffaf bir şekilde gerçekleşmekte ve toplumsal sektörden geniş bir katılımı kapsamaktadır. Diğerleri arasında, Başbakanlık Dairesi, Başkan Ofisi, merkez hükümet bütçe örgütleri, Meclisi, belediye meclisleri ve GSÖT'nin katılımı sağlanmaktadır. Kamu Finansmanların Yürütülmesi ve buna ilişkin Sorumluluk Kanunu ile bu süreç ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Geçen bütçe döneminde olduğu gibi, 2005 – 2007 yıllarına ait bütçe de ciddi bir çalışma, profesyonellik ve sorumlu yönetimin bir ifadesini oluşturacaktır. Vergi ödeyen Kosova vatandaşlarına kaliteli hizmet götüreceklerini vaad edenlerin, buna karşılık olarak Hükümet tarafından kaliteli program ve hizmet götürmelerini beklemektedirler.

Gençler Meclisi, Parlamento Toplantısı taklidini yaptı

Kosova'nın tüm yüksek okul öğrencileri Karadağ'ın Jablak kentinde bulunan Gençlik Meclisi kampına gitti. Tüm topluluk temsilcilerinin katıldığı bu dinlenme, 19-26 Ağustos tarihleri arasında Kosova AGİT Misyonu tarafından düzenledi. Kosova'dan 100 kadar kişiden oluşan iki grup bu kampa katıldı. Tertiplenen bu kampın temel hedefi parlamento genel kurulu toplantılarının taklidini yapmaktı. Katılımcı gruplara, Kosova Meclisi'nin örgütlenmesi ve çalışmaları hakkında temel bilgiler verilerek, parlamento çalışmaları ilkeleri ve ilgili prosedürel kuralları konusunda açıklamalar yapıldı. Aynı zamanda kendilerine parlamento tartışmalarına benzer tartışmalarda bulunmalarına ilişkin gerekli araçlar verilerek, gençlerin hayal edilmiş bir devlette olduklarını varsayarak çok dilli tartışmalarda bulunmalarına değin bilgiler verildi.

Doina Ghimici,
Kosova AGİT Misyonu program görevlisi

Bu senaryo hazırlanırken gerçek durumdan ne kadar daha fazla uzaklaşmak fakat Gençlik Meclislerine benzer toplantıların yapılması ortamının yaratılması hedef alınmıştı. Yapılan taklitlerin temel hedefi, katılımcıların demokratik ilkelerle olduğu gibi insancıl ve azınlık hakları standartlarıyla tanıtılmalarıydı. Diğer hedeflerden biri de katılımcıların günlük yaşamdan uzaklaşıp onların düşünülmüş bir durumda bulunmalarını sağlayarak yaratıcılıklarını ortaya atmalarını sağlamaktı. Bu amacı gerçekleştirmek için onlar Kosova dışında olan güzel bir yere götürülerek beraber olmaları, ister tercüman vastasıyla ister de aralarında kurulan bağlarla arkadaşlık kurmaları, gerçek hayatta kendilerini birbirinden ayıran üzücü şeyleri bir an olsun unutmaları olanaklaştırıldı.

Katılımcılar, hayal edilmiş bir tasarıya göre geçenlerde üçüncü mandatını – görev süresini başlayan, strüktürleri yerli yerinde olan, hükümetin kurulmuş olduğu bir örnek olarak gösterildi. Hayal edilmiş olan bu ülkede tüm topluluklar yeni bir parlamentoda temsil edilmiş, hatta onların çoğu bile hükümette temsil edilmiş bulunmaktadır. Çok uluslu ve "yurttaş" partisi ("Yeşiller" partisi) de hükümet ortağıydı aynı zamanda. Yapılan taklitlerin ilk gününde, hayal edilmiş olan parlamentonun

"çok dilli bir eğitimi sağlama" konusunu görüşmesi, Gençlik ve Spor Eğitimi Komisyonu tarafından hazırlanan Rezolasyon tasarısını oylamaları davet edildi. Bu Komisyon sivil toplum girişimi üzere çalışarak düzenlenen çok sayıda toplantılarda konuyu taraflar ile tartışmış bulunmaktadır. Toplantı süresince, iki resmi dile sahip olan bir ülkede yaşamakta olan toplulukların iki dil üzere konuşmalarının sağlanması ya da en azından temel iletişim becerilerine sahip olmaları konusunda tartışmaları gerekiyordu. Ana dili olmayan bir resmi dilin okulda öğrenilmesi gerektiği öne sürülerek, hayal edilmiş olan Parlamento Üyeleri hayal edilmiş bir devlette çok dilli bir eğitimin sağlanması konusunda uzlaşmaya vardılar. Parlamento gruplarına ayrılarak çok dilli bir eğitim siyasetinin gerçekleştirilmesi doğrultusunda en iyi bir modelin bulunması konusuna zorluklarla karşı karşıya geldiler.

Öğrenciler kendi geçmişlerinden farklı bir rolü oynama mecburiyetindeydiler (taklitte çoğunluğu oluşturmakta olan öğrencilerin çoğu, azınlık temsilcisi rolünü üstlenme mecburiyetindeydi). Bu geçek onların görevlerini zorlaştırdığı taktirde, taklidin gereken bir düzeyde yapılmasına hizmet etti. Gençler, gerçek hayatta uydurulmuş olan bir çözümü benimsemelerine

rağmen kendi kendilerine karar verecek bir durumda olduklarını ve gerçekte diğer bir olanağın da olabileceğini anlama olanağında ydılar. Öğrenciler görevleri üstlenerek bileşik ödevleri de anlayabilecek durumda olduklarını kanıtlayıp belirli duruma uyma olanağına olabileceklerini gösterdiler. Talimatlar çerçevesi içerisinde, Gençlik Meclis üyeleri kendilerine saptamış olduğumuz hedeflerin üzerinde bile rasyonel, mantıklı ve zeki argümanlar hazırlama olanağında olduklarını gösterdiler.

Orta okul öğrencileri modern siyasetçiler rolünü beğenerek yeni bir gerçeği ve daha iyi bir geleceği

yaratmanın kendi ellerinde olan bir şey olabileceğinin farkına vardılar. Ama önemlisi olan onlar birbirlerini tanıma fırsatını bularak toplantı yapmaları ve arkadaşlık kurmalarını önleyen engelleri ortadan kaldırma olanağına sahip oldular. Hayatlarında ilk defa olarak Kosova Arnavut gençleriyle – iş arkadaşlarıyla tanışan Sırp gençleri vardı. İlkbaştta çekimser olan davranışlarını yenerek beraber olmaya başladılar. Onlara yetişkinler rolünü oynamalarının yeni bir görev olmasına rağmen, gençlerin çoğu bu görevi üstlenmeyi sever, bu taklit kendilerinin artık çocuk olmayacaklarını yetişkin ve belki de geleceğin liderleri olacaklarını öngörmeleri için hazırlanmıştı.

Amaç Bildirisi

Kosova Meclisi'ni desteklemeyi amaçlayan demokratikleştirme programlarının koordinatörü olan Meclis Destek Girişimi (MDG), Kosova Meclisi'ni, mümkün olan en kısa zamanda, hukukun üstünlüğü ilkesine bağlı, tüm topluluk ve vatandaşların eşitliğine saygılı, istikrarlı, işlevsel ve üretken bir yasama organı haline gelebilmesi için, beceril geliştirme yoluyla destekleyerek güçlendirmek ve profesyonelleştirmek için caba göstermektedir.

MDG üyeleri, bu amaç doğrultusunda, kaynakları ortak bir hazinede bir araya getirmek için çalışacaklardır. MDG'nin cabaları, demokratik yöntem kurallarının bilgisine dayalı ve bu kurallara saygılı bir demokratik siyasi kültür, saydamlık ve kamuya karşı sorumluluk, bir yasama gündeminin geliştirilmesi ve uygulanması, Yürütme'nin denetimi ve Meclis'in çokdilliliğine saygı gibi konulara odaklanacaktır.

Aşağıda adları yazılı kuruluşların koordinatörü olarak MDG, konferanslar ve eğitim amaçlı seminerler düzenleyerek, Komiteler ile eğitim programları düzenleyerek, yasama sürecine ilişkin teknik danışmanlık hizmeti sunarak, Başkanlık Divanı, Komite Başkanları ve Meclis üyelerine tavsiyelerde bulunarak, çeşitli ülkeler ve onların meclislerine mesleki ziyaretler düzenleyerek, yasama personeli ve Meclisin tercüman kadrosu için eğitim programları düzenleyerek altyapı desteği sunmaktadır. Danışman ve müşavirlerin Meclis ve komitelere yönelik çalışmaları da MDG-koordinasyonunun bir parçasıdır.

MDG'nde rol alan kuruluşlar:

Friedrich Ebert Vakfı (FEV), Friedrich Naumann Vakfı (FNV), Konrad Adenauer Vakfı, Doğu - Batı Parlamento Pratiği Projesi (Danimarka), Avrupa Yeniden Yapılanma Ajansı (EAR), ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID) Ulusal Demokrasi Enstitüsü işbirliğiyle (NDI), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile Parlamentolararası Birlik (IPU), AGİT Demokratikleştirme Bölümü, Başbakanlık'ın etkin desteğiyle birlikte Meclis Sekreterliği, UNMIK'in IV kolu (AB) Avusturya, Belçika, Almanya, İtalya, Danimarka, İsviçre, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletlerinin Priştine'deki temsilcilikleri.

<http://www.kuvendikosoves.org>

<http://www.skupstinakosova.org>

<http://www.assemblyofkosovo.org>

Fotograflar : AGİT: Sayfa 1, 2, 3, 4, 6,,8,10, 11, 15, 16; UDE-NDI Sayfa 7 ; AB sayfa 9 Avusturya Ofisi sayfa 13.

Enformatif Bülten ASI onun çıkmasında katkısını sunanlara olduğu gibi, Sven Lindholm'a, AGİT'in Kosova Misyonu Demokratikleştirme Bölümü tercüme ofisine teşekkür etmek istiyor. Çünkü onların desteği olmadan bu enformatif bültenin size ulaşması olanaksız olurdu.

ASI
NEWSLETTER

AGİT Misyonu Kararğahları, 38000 Priştine

Tel. (+381-38) 500 162 Faks: (+381-38) 500 188

İrtibat kuracağınız kişi: franklin. devrieze @ osce. org

<http://www.osce.org/Kosova>

Bu bültende ortaya atılan görüşler katkıda bulunanların kendi görüşleridir ve Meclis, AGİT'in Kosova Misyonu ya da ASI partnörleri olan örgütlerin görüşlerini temsil etmemektedir.